

O SEKTORSKIH SOCIALNIH SHEMAH V KMETIJSTVU

EVROPSKI PROJEKT VS/2013/0407

„Promocija socialnega dialoga v kmetijskem sektorju v novih državah članicah usmerjena v razvoj sektorskih socialnih programov v smislu boja proti negotovim delovnim mestom, revščini in socialni izključenosti kmetijskih delavcev”

ANALITIČNA ŠTUDIJA

PRIMERJALNA ANALIZA SOCIALNE
VARNOSTI ZAPOSLENIH V KMETIJSTVU
V DEVETIH EVROPSKIH DRŽAVAH,
VKLJUČENIH V PROJEKT

www.kzi-sindikat.si

www.fnsz.org

PRIMERJALNA ANALIZA
SOCIALNE VARNOSTI
ZAPOSLENIH V
KMETIJSTVU V DEVETIH
EVROPSKIH DRŽAVAH,
VKLJUČENIH V PROJEKT

Analitična študija

Avgust 2014

Sofija

Vsebina

Ta študija je informacijski in analitičen prikaz situacije socialno zavarovalnih sistemov v kmetijstvu v državah-članicah, ki so sodelovale v našem projektu.

V analizi so predstavljeni izzivi, ki stojijo pred socialno zavarovalnimi sistemi, in primerjave posebnih socialno zavarovalnih shem v nekaterih državah-članicah, ki so se pojavile kot posledica socialnega dialoga in sodelovanja zaposlenih.

Ta publikacija lahko veliko pripomore v procesu vodenja socialnega dialoga v sektorju in je izhodišče za iskanje novih rešitev za izboljšanje socialne varnosti zaposlenih v kmetijstvu.

Za izdajo:

Hristina Mitreva
Svetla Vasileva
Valentina Vasiljonova

Oblikovanje in tisk:

Ipi advertising

Vsebina te publikacije je odgovornost njenih avtorjev in ne odraža stališča Evropske komisije, ki ne nosi nikakršne odgovornosti za uporabo pridobljenih informacij.

Ta project poteka s finančno podporo EU, Evropske komisije, Generalne direkcije za zaposlovanje, socialna vprašanja in integracijo.

To publikacijo najdete na internetnem naslovu: www.kzi-sindikati.si,
www.fnsz.org

UVOD	6
1. Osnovni kazalci, povezani s kmetijskim sektorjem v 9. evropskih državah, vključenih v projekt	8
2. Značilnost sistema socialne varnosti v posameznih državah in določanje števila oseb (najeti delavci) in samozaposlenih oseb (kmetijski proizvajalci) v kmetijstvu zaradi socialnega zavarovanja	9
2.1. Nemčija	9
2.2. Francija	11
2.3. Italija	12
2.4. Danska	13
2.5. Makedonija	14
2.6. Slovenija	15
2.7. Češka	16
2.8. Bolgarija	18
2.9. Romunija	19
3. Organizacija in administracija sistema socialnega zavarovanja v posameznih državah	22
3.1. Nemčija	22
3.2. Francija	23
3.3. Italija	24
3.4. Danska	25
3.5. Makedonija	26
3.6. Slovenija	27
3.7. Češka	27
3.8. Bolgarija	28
3.9. Romunija	29
4. Krita zavarovalna tveganja in financiranje sistema socialnega zavarovanja – socialno zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in socialna pomoč	32
4.1. Nemčija	32

4.2 Francija	35
4.3 Italija	39
4.4 Danska	41
4.5 Makedonija	44
4.6 Slovenija	45
4.7 Češka	48
4.8 Bolgarija	50
4.9 Romunija	54
5. Možnosti posredovanja na področju socialne politike s strani socialnih partnerjev.....	65
5.1. Nacionalni akcijski načrti držav, vključenih v projekt, s stališča sindikatov.....	67
Namesto zaključka	71
Viri.....	73

Nekaj besed bralcu:

Namen projekta *Spodbujanje socialnega dialoga v kmetijskem sektorju v novih državah-članicah za razvoj sektornih socialnozavarovalnih shem kot instrumenta za boj z negotovimi delovnimi mesti, revščino in socialnim izključevanjem zaposlenih v kmetijstvu*, ki ga izvaja partnerstvo s finančno podporo EU, je preučiti in analizirati situacijo sistemov socialnega zavarovanja v nekaterih državah-članicah EU in eni kandidatki za članstvo s poudarkom na kmetijskem sektorju – sektorju, v katerem so zaposleni in najeti v slabšem položaju zaradi pomanjkanja socialnozavarovalnih pravic. Partnerstvo hkrati razpolaga tudi s predhodnimi informacijami in bogatimi izkušnjami v obstoječih dobrih praksah razvijanja dodatnih shem socialne varnosti, ki obstajajo v nekaterih starih državah-članicah (npr. v Nemčiji, Franciji, Italiji...) in ki lahko, če bodo vključene v dialog socialnih partnerjev in primerno popularizirane, izzovejo in vzpodbudijo usklajene ukrepe socialnih partnerjev v tem sektorju za izgraditev učinkovitih varnostnih konstrukcij oz. posebnih sektorskih shem, ki bi lahko pozitivno vplivale na gospodarske odnose v celoti, še posebej pa na socialni dialog in kolektivno dogovarjanje v državah-partnericah, ki se v tem projektu obravnavajo kot pilotske: Bolgarija, Romunija, Makedonija, Slovenija, Češka. Pričakujemo tudi, da se bo s pomočjo učinkovitih mehanizmov za razvoj trajnostnega kmetijstva, ki zagotavlja varna in privlačna delovna mesta, vzpodbudil processocialnega dialoga, ki bo generiral ideje in predloge za izboljšavo zakonodaje s področja socialnega zavarovanja tako na evropskem kot na nacionalnem nivoju.

Izkušnje, ki jih ima partnerstvo na področju socialnega dialoga in gospodarskih odnosov v kmetijstvu, ter jasno določene prioritete nas vzpodbujajo, da nadaljujemo s svojim delom in mobiliziramo civilno in socialno energijo za premagovanje izzivov na področju socialne varnosti v sektorju s pomočjo izvajanja sektorskih socialnih shem, ki bodo v srednjeročnem in dolgoročnem načrtu v korist zaposlenih v kmetijstvu in s tem tudi celotne družbe. To bo zagotovo dvignilo kakovost procesa socialnega dialoga, še posebej v novih državah-članicah, pridobljeni rezultati in know-how pa se bodo lahko uporabili tudi v drugih sektorjih.

UVOD

Sistemi socialne varnosti, ki delujejo v okviru Evropske unije, imajo višji cilj: zavarovati državljane pred revnostjo v primeru brezposelnosti, izgube delovnega mesta zaradi prestrukturiranja ali drugih ekonomskih omejitev, upokojitve, bolezni ali invalidnosti, v primeru opravljanja starševskih dolžnosti, starosti ali osirotelosti. Razen tega ti sistemi zagotavljajo dostop do izredno pomembnih storitev za zagotavljanje primerno kvalitetnega življenja, pravice do svobodnega gibanja, nediskriminacije, enakopravnosti in integracije v družbo.

Države-članice nosijo odgovornost za organizacijo in financiranje sistemov socialnega zavarovanja. Kljub temu ima EU posebno vlogo v reguliranju s pomočjo uporabe metode koordinacije, ki zagotavlja državljanom zaščito njihovih socialnih pravic.

Številni različni sistemi v EU potrjujejo, da obstajajo še precejšnje možnosti sodelovanja.

Problemi, povezani s socialno varnostjo, vključno s socialnim zavarovanjem zaposlenih v kmetijstvu, so si precej podobni, rešitve za izboljšavo njihovih pravic in bolj primerna socialna izplačila (odškodnine, pomoči, pokojnine in medicinske storitve) pa so po nacionalnih zakonodajah odvisne predvsem od organizacije dejavnosti v tem gospodarskem sektorju.

Rezultati primerjalne analize držav, vključenih v projekt, kažejo, da so v nekaterih državah kmetijski proizvajalci (kmetje) vključeni v posebne socialnozavarovalne sheme (npr. v Nemčiji, Franciji, Italiji), v drugih pa obstajajo posebni pogoji (formalni ali neformalni), ki se nanašajo na kmetijske proizvajalce v skupnem socialnozavarovalnem sistemu. V obeh primerih pa je treba nameniti pozornost predvsem pokojninskemu zavarovanju teh oseb, predvsem zaradi negativnega razmerja med številom aktivnih zaposlenih v sektorju in starostno upokojenih oseb.

Raziskava pozitivnih in negativnih plati zavarovanja kmetijskih proizvajalcev (kmetov) je opravljena na podlagi primerjalne analize posameznih držav, vključenih v projekt, glede na značilnosti sistemov in podatke, ki jih imamo na razpolago.

Analiza si je zadala ambiciozno nalogo odgovoriti in začrtati možne rešitve, ki so pomembne za vsak zavarovalni sistem, in sicer: boljše in številčnejše vključevanje oseb (v tem primeru kmetijskih proizvajalcev in drugih oseb, zaposlenih v kmetijstvu), pobiranje prispevkov, primernost socialnih in

zdravstvenozavarovalnih izplačil in finančna stabilnost sistemov.

Skupaj z vprašanji, zastavljenimi zgoraj, je treba posvetiti pozornost tudi drugim elementom, povezanim s socialnim zavarovanjem kmetijskih proizvajalcev (kmetov), s specifikami sektorja in zaposlovanja v njem, s strukturami sistema socialnega zavarovanja kmetijskih. Odprta ostajajo tudi vprašanja določitve pomena »kmetijski proizvajalec«, administriranja sistema, kritja tveganj in odškodnin, zveze med socialnim zavarovanjem in drugimi politikami ter sodelovanja socialnih partnerjev v upravljanju sistemov.

Podrobna analiza posebnih shem zavarovanja kmetijskih proizvajalcev in obsežnejšega varovanja njihovih pravic v prvi skupini držav (Nemčija, Francija, Italija) je lahko dobra osnova za iskanje rešitev in predlaganje novih politik, kakor tudi za bolj učinkovit in fleksibilen socialen dialog, povezan z izboljšanjem socialne varnosti zaposlenih v kmetijstvu, predvsem socialnega zavarovanja kmetijskih proizvajalcev.

1. Osnovni kazalci, povezani s kmetijskim sektorjem v 9. evropskih državah, vključenih v projekt

Kazalec	Država	Slovenija	Makedonija	Česka	Bolgarija	Danska	Italija	Nemčija	Francija
Število kmetijskih gospodarstev		72 623	192 675	48 000	370 222	39 929	1 620 884	273 000 288 200	370 222
Število zaposlenih v kmet. gospodarstvih - vključno s sezonskimi delavci - brez sezonskih delavcev		180 000	471 069	105 400	738 634	26 288	851 000	1,1 mio	1 mio
Obdelovalne površine, hektarji		473 000	650 000	4,224 млн.	5 481 222	2 660 000	12 856 048	5 481 222	29,280
-% obdelovalnih površin		-	45,4	53,6	50	62	75	16 72100*	mio
-% območja v državi		-	-	-	0,8	-	14,6	47	53,31
-% območja v EU		-	-	-	-	-	-	3,9	17,22
Delež kmetijstva v BDP		2,1 %	12 %	1,32 %	6,7 %	1,95 %	2 %	0,6 %	2 %
Vrednost kmetijske proizvodnje		1 149 *	1 254 *	122 mio CZK	4 551,3 *	3 474,1 *	52,8 mrd EUR	54,5 *	9,3 mrd EUR
Izvoz v kmetijstvu:		nad 60 %	424 *						
- v EU		-			9,15 %	5 694 *	30 491 *	9,0 %	59 983*
- izven EU		-		91,3 %	4,35 %	3 797 *	20 964 *	7,2 %	39 123*
									20 861*

*mio EUR

Preglednica 1 –Primerjava osnovnih kazalcev v 9. državah, ki sodelujejo v projektu

2. Značilnost sistema socialne varnosti v posameznih državah in določanje števila oseb (najeti delavci) in samozaposlenih oseb (kmetijski proizvajalci) v kmetijstvu zaradi socialnega zavarovanja

2.1. NEMČIJA

V Nemčiji obstaja splošni sistem socialnega zavarovanja ter posebni sistemi za kmetijstvo, ki vključujejo lasniki podjetji in njihove družinske člane, zaposlene v teh podjetjih. Osebe so zavarovane glede na njihov socialni položaj. V kmetijstvu obstajajo naslednje osnovne skupine, za katere veljajo različna pravila:

- zaposleni (s polnim delovnim časom, nepolnim delovnim časom, sezonsko delo);
- samozaposleni kmetijski proizvajalci, ki so hrkati delodajalci;
- družinski člani, ki pomagajo pri kmetijskih dejavnostih;
- uslužbenci v javni upravi;
- državni uslužbenci v javni upravi;
- osebe z malenkostjo zaposlitvijo v sektorju.

Za vse te skupine veljajo različna pravila. Obstaja 5 osnovnih socialnih zavarovanj do države, ki jih morajo plačevati zaposleni in podjetniki: pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje v primeru poškodbe na delu, zavarovanje v primeru brezposelnosti in zavarovanje za nego v kmetijstvu.

Zaposleni v kmetijstvu so vključeni v skupni državni sistem, pri čemer je za zavarovanje v primeru poškodbe na delu ustanovljen poseben zavarovalni institut (*Institut za socialno zavarovanje v kmetijstvu, gozdarstvu in vrtnarstvu – SVLFG*), v katerega so po principu solidarnosti obvezno vključeni vsi zaposleni v kmetijstvu.

Socialno zavarovanje kmetov je neodvisna kmetijska socialna zaščita, ki ima na razpolago vse specifičnosti in raznolikosti principov splošnega socialnega zavarovanja.

Socialno zavarovanje v kmetijstvu zagotavlja vse storitve 'pod eno streh': zavarovanje v primeru poškodbe na delu in poklicne bolezni, pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, dedne pokojnine. Še več, obstaja tudi dodatno zavarovanje za zaposlene v kmetijstvu in gozdarstvu, ki ga

lahko pridobijo na podlagi pravnih in tarifnih določb. Vzroki za uvedbo dodatnega pokojninskega zavarovanja za zaposlene v kmetijstvu in gozdarstvu so nizke plače, nizke pokojnine, nepriznana in izgubljena delovna doba, brezposlenost v zimskih mesecih...

V Nemčiji je ustanovljena skupna institucija, v katero so vključene delodajalske organizacije, sindikalne organizacije v kmetijstvu in vlada. Institucijo sestavljata:

- ✓ **Urad za dodatno zavarovanje zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu in**
- ✓ **Blagajna za dodatno zavarovanje zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu,**

kar sta pravzaprav dva organa z eno nalogo, in sicer odgovarjata za dodatno pokojninsko zavarovanje zaposlenih v kmetijstvu. Oba urada skupaj prispevata na mesec 80 evrov za mirno starost zaposlenih v kmetijstvu, prispevek zaposlenega pa je 5, 20 evrov na mesec.

Pogoji in pridobitev pravice do zavarovalne sheme so predmet kolektivnega pogajanja v sektorju. Država je porok za stabilnost sheme in sodeluje z začetnim vložkom kapitala.

Od 1.1.1995 obvezno zavarovanje vključuje tudi zakonce kmetov, kar zajema 95% do 98% zakoncev. V večini primerov so to zavarovane osebe in imajo pravico do lastne pokojnine. Kmetijsko zavarovanje zagotavlja ista nadomestila kot splošno zavarovanje, se pravi tudi zagotavljanje medicinskih storitev za kmete in njihove družine. Za preprečevanje zgodnjega izključevanja iz poklicnega življenja zagotavlja tudi profesionalno pomoč, starostne pokojnine, invalidske pokojnine, vdovske pokojnine in pokojnine za sirote. **Zaradi strukturnih sprememb in zmanjševanja prispevkov država krije razliko med prihodki in odhodki in tako zagotavlja funkcioniranje sistema.**

V shemi so za zdravstveno zavarovanje in pokojnine zavarovani vsi kmetijski proizvajalci in njihove družine, za primere poškodb na delu in poklicne bolezni pa samozaposleni kmetijski proizvajalci in njihove družine, zaposleni v kmetijstvu in sezonski delavci.

Osnovne dejavnosti zavarovanih oseb so povezane s podjetji v kmetij-

stvu in gozdarstvu, vključno z vrtnarstvom, vinogradništvom, ribolovom v jezerih in zajetjih, ter z drugimi dejavnostmi za varovanje okolja, zasebniki, ki skrbijo za gozdove, lov, parke, ter podjetji, ki ne obdelujejo zemlje, ampak skrbijo za tam rejene živali (pašniki)...

Pogoji, ki jih morajo izpolnjevati osebe za pridobitev pravice do **nadomestila iz skladov za poškodbe na delu**, so odvisni od izkoriščanja (uporabe) kmetijskega podjetja (brez zahtev za površino in dohodkovnega kriterija). **Oseba se lahko vključi v zavarovanje pri manj kot 0, 25 ha obdelovalen površine.**

Pri **skladih za starost in bolezen** mora biti obdelovalna površina večja od določene (približno 6 ha, odvisno od območja). Velikost določajo skladi sami, pri določenih pogojih pa so dovoljene izjeme

2.2. FRANCIJA

V Franciji se uporabljajo **različne sheme socialne varnosti**. To varnost sestavljajo mehanizmi za kolektivno in osebno varnost, kar francoskim državljanom omogoča, da se finančno lažje spoprimejo s posledicami socialnih tveganj, torej s situacijami, v katerih bi prejeli nižje prihodke, hkrati pa imajo še zmeraj visoke stroške (bolezen, starost, invalidnost, brezposelnost, družinski stroški).

Splošna shema socialnega zavarovanja vključuje osebe vseh poklicev, razen samozaposlenih in poklicev v kmetijskem sektorju. Shema sestavljajo **4 osnovna področja:**

- ✓ zdravstveno zavarovanje na podlagi prispevkov od dohodka (Državna zdravstvenozavarovalna blagajna za zaposlene);
- ✓ družinski dodatki (Državni sklad za družinske pomoči);
- ✓ pokojninsko zavarovanje za starost v okviru Državne zavarovalne blagajne za zaposlene;
- ✓ zavarovanje za primere poškodb na delu in poklicnih bolezni.

Kmetijska shema vključuje zaposlene v kmetijstvu in kmetijske poklice, ki jih opravljajo zaposlene in samozaposlene osebe. To shemo vodi Mutualité Sociale Agricole – MSA (*Vzajemni kmetijski sklad za socialno zavarovanje*, ki ga nadzorujejo Ministrstvo za kmetijstvo, Direkcija za socialno zavarovanje in Ministrstvo za finance). Ta sklad odgovarja za **4 vrste zavarovalnih tveganj: zavarovanje za primer bolezni, družinski dokladi, pokojninsko zavarovanje ter zavarovanje v primeru poškodb na delu in poklicnih**

bolezni, ki jih združi v eno storitev (ne enem okencu).

Kmetijsko shemo sestavljata 2 podschemi:

- shema za zaposlene v kmetijstvu;
- shema za samozaposlene v kmetijstvu (večina so kmetje ali rejci).

Kategorije oseb, vključeno v to shemo, so samozaposleni kmetijski proizvajalci in njihove družine, delodajalci in njihove družine, zaposleni v kmetijstvu (vključno s sezonskimi delavci) in njihove družine.

Pogoji, ki jih mora izpolnjevati samozaposlen kmetijski proizvajalec, so odvisni od MSA in vključujejo naslednje parametre: ukvarjati se morajo s kmetijsko dejavnostjo, dejavnost pa mora biti v določenem razmeru. (Ta vprašanja so definirana v Zakoniku o kmetijskih območjih.) Razmerje dejavnosti se določa glede na fiksni prag, ki je lahko določen z velikostjo obdelovalne površine. Če je površina večja kot določeni prag, je kmetijski proizvajalec vključen v MSA (npr. če je površina večja od polovice minimalne velikosti površine po zakonu, tj. 0, 25 ha). Toda te zahteve se lahko spreminjajo glede na različna območja in različne kmetijske dejavnosti. Če ni mogoče izmeriti površine, se razmerje določa po drugem pragu, in sicer glede na delovni čas, potreben za upravljanje kmetije. Ta prag je 1200 delovnih ur na leto.

2.3. ITALIJA

Za razliko od drugih sektorjev v Italiji ima **kmetijstvo določen posebni sistem socialnega zavarovanja**, načini financiranja sistema in prispevki pa so različni za zaposlene in samozaposlene.

Med zaposlenimi lahko določimo 3 osnovne skupine: **stalni delavci; začasnidelavci; mali najemniki.**

Posebni karakter socialnega zavarovanja je posledica dejstva, da je za kmetijsko proizvodnjo značilno sezonstvo pri gojenju kmetijskih kultur in vpliv podnebnih in meteoroloških pojavov. To omogoča bolj fleksibilne pogoje glede prispevkov, na podlagi katerih se pridobivajo pravice iz sistema socialne varnosti.

V Italiji imajo tudi sezonski (začasni) delavci v kmetijstvu dostop do sistema socialne varnosti za nadomestilo za brezposelnost glede na število delovnih dni, vpisani so v uradne registre, ki jih vsako leto objavi Državni inštitut za socialno zavarovanje.

Glede pokojnin imajočasni delavci pravico do pokojnine po istih pogo-

jih, predvidenih za uslužbence v drugih zasebnih sektorjih.

V Italiji imajo kmetijski proizvajalci pravico do zdravstvenih storitev in storitev pri porodniškem dopustu, do nadomestila pri poškodbi na delu in poklicni bolezni, ki jo pridobijo skladno s posebnimi kvalificiranimi (zahtevanimi) pogoji, določenimi v njihovi posebni shemi.

Obstaja tudi **splošni zavarovalni sistem**, ki pa ima **posebne določbe**, povezane z nadomestili pri porodniškem dopustu.

Za primere invalidnosti, starosti, smrti (dedne pokojnine) in družinske pomoči obstaja posebni sistem, ki je podoben splošnemu. Pogoji za izplačilo nadomestila so enaki za kmete, obrtnike in trgovce na drobno, ki morajo biti zavarovani za tveganja za primere invalidnosti, starosti in smrti (dedne pokojnine). Pri socialnem zavarovanju je potrebno razlikovati med:

- ✓ kmetijskimi proizvajalci, ki niso lastniki zemlje;
- ✓ kmetijskimi proizvajalci, ki so lastniki zemlje in ki se ukvarjajo predvsem s kmetijsko dejavnostjo;
- ✓ podjetniki (plačujejo zavarovalne prispevke samo za pokojnine).

Kmetijski proizvajalci – najemniki in pridobljeni kmetijski proizvajalci – plačujejo 50 % prispevkov, drugih 50% pa plačuje lastnik zemlje za primere invalidnosti, starosti, smrti (dedne pokojnine) in družinske pomoči.

2.4. DANSKA

Na Danske je **osnovna socialna varnost organizirana v istem sistemu za vse zaposlene**. Ta sistem ne dela strukturnih ali organizacijskih razlik med različnimi poklicnimi skupinami ali skupinami prebivalstva. Sistem zagotavlja, ne glede na skupino, v kateri je oseba zavarovana, enako osnovno kritje socialnih tveganj, ima enotno administrativno strukturo in enotno finančno shemo.

Na Danskem se uporabljajo različni zakoni za socialne storitve, povezane z izobraževanjem, brezposelnostjo in socialnimi pomočmi, zavarovanjem v primeru bolezni, poškodb na delu in poklicnih bolezni ter pomoči za starost.

Danski pokojninski sistem temelji na treh stebrih. Prvi je osnoven in je financiran mešano: iz davkov in na osnovi modela kritja stroškov. Namenjen je zavarovanju vseh državljanov z dovolj visokimi dohodki pri upokojitvi, ne glede na njihovo sodelovanje na trgu dela. Drugi steber vključuje okoli 90 % vseh zaposlenih s polnim delovnim časom. Njegov namen je zavarovanje

zaposlenih po upokojitvi z zadovoljivo pokojnino. Drugi steber je obvezen, izbor shem in skladov pa je odvisen od individualnih prioritet. Namen tretjega stebra je zagotoviti fleksibilnost in odgovoriti individualnim potrebam posameznika. Zavarovalnice, ki delujejo v konkretnem segmentu, ponujajo številne **pokojninske varčevalne sheme**. Obstaja minimalni in maksimalni prag pokojnin.

2.5. MAKEDONIJA

V Makedoniji so kmetijski proizvajalci vključeni v **posebno kategorijo** v skupnem (univerzalnem) sistemu obveznega socialnega zavarovanja.

Po Zakonu o pokojninskem zavarovanju in zavarovanju za primer invalidnosti, Zakonu o zdravstvenem zavarovanju in Zakonu o prispevkih za obvezno splošno zavarovanje so kmetijski proizvajalci definirani kot »**lastniki družinskih kmetij**«. Lastnik družinske kmetije je oseba, ki nosi odgovornost za vodenje kmetije in deluje v imenu družinske kmetije in je kot tak vpisan v skupni register kmetov pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdove in upravljanje voda. Lastniki družinskih kmetij so razvrščeni v 3 kategorije:

- **I. kategorija – registrirani posamezni kmetje.** To so pravne osebe – kmetijsko podjetje z odgovorno osebo – direktorjem, s pečatom, bančnim računom, lastnim računovodstvom. Individualni kmetijski proizvajalci morajo pri konkretnih ukrepih in razvoju podeželja razen splošnim pogojem ustrezati tudi specifičnim zahtevam: biti morajo mladi kmetje do 40. leta starosti; zaposlovati morajo vsaj 2 osebi v kmetijstvu; njihovi mesečni prispevki morajo biti najmanj 4.600 denarjev (za pokojninsko in invalidsko zavarovanje – v sklad PDIF, za zdravstveno zavarovanje – v blagajno HIF).
- **II. kategorija – vpisani posamezni kmetje.** Plačujejo prispevke na podlagi katasterskega dohodka, ki se zaračunava letno; mesečni prispevek 1.600 denarjev (1.150 – za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, 450 – za zdravstveno).
- **III. kategorija – kmetijski proizvajalci.** Z odlokom makedonske Agencije za prihodke (IRS) kmetijski proizvajalci plačujejo letni davek na dohodek fizičnih oseb za dodatni dohodek iz kmetijstva, ki se vpiše v letni davčni napovedi.

IRS zmanjšuje izkazani dodatni letni prihodek z 80 %, za ostalih 20 % prihodkov pa prejmejo odlok o plačilu 10 % davka na dohodek. Ta kategorija

vključuje vse državljane, ki se ukvarjajo z dodatno kmetijsko dejavnostjo, prodajajo kmetijske pridelke in prejemajo državne subvencije na bančni račun.

Sistem pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za primer invalidnosti je sestavljen iz treh stebrov: prvi steber – obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, utemeljeno na medgeneracijski solidarnosti; drugi steber – obvezno kapitalsko pokojninsko zavarovanje (z individualnimi kapitalskimi računi); tretji steber – prostovoljno kapitalsko pokojninsko zavarovanje.

Za vključevanje v stebre je uveden kriterij za določanje treh skupin oseb, ki imajo status kmetijskih proizvajalcev (kmetov) in tveganja v univerzalnem/skupnem socialnozavarovalnem sistemu. Po teh kriterijih je **kmet** oseba, ki opravlja kmetijsko dejavnost, hkrati pa na drug način ne sodeluje v sistemu socialnega zavarovanja (npr. kot najeti delavec, samozaposlena oseba ali državni uslužbenec). Ne obstajajo zahteve za minimalno velikost površin ali števila rejenega goveda/drobnice pri določanju oseb kot teh, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo. Kriterij za določitev osebe kot kmetijskega proizvajalca je, da je ta oseba lastni zemlje/živali ali da le-te oddaja oz. da goji kmetijske pridelke. Posebnost makedonske zakonodaje (in tudi bolgarske) je, da se pri **kmetijskih proizvajalcih glede socialnega zavarovanja njihova dejavnost ne more kombinirati z drugimi poklicnimi dejavnostmi** (tj. ko oseba, ki sicer obdeluje kmetijske površine ali redi živali, pridobi status delavca ali samozaposlene osebe v drugem, ne-kmetijskem sektorju, je izključena iz skupine kmetijskih proizvajalcev. V socialno zavarovalnem sistemu taka oseba ne more biti hkrati kmetijski proizvajalec in zaposleni in ne more opravljati kmetijske dejavnosti in druge dejavnosti kot samozaposleni. Ta omejitev ima **resne posledice pri osebnem vključevanju v socialno zavarovanje in omejuje vključitev dela kmetijskih proizvajalcev, ki imajo tudi drug poklicni status.**

2.6. SLOVENIJA

Kmetijski proizvajalci in druge osebe, zaposlene v kmetijstvu (zaposleni delavci v kmetijstvu), so vključeni v **skupni sistem socialnega zavarovanja** v Sloveniji. Skupni sistem obveznega socialnega zavarovanja vključuje obvezno pokojninsko zavarovanje in zavarovanje v primeru invalidnosti, obvezno zdravstveno zavarovanje in druge vrste socialnega zavarovanja ter zagotavlja zavarovancem nadomestila v primeru bolezni, poškodbe na delu, porodniškega dopusta, invalidnosti, starosti in dedne pokojnine. Sistem je

usmerjen v omejitve tveganja revščine pri vseh kategorijah zavarovancev in njihovih družinskih članov. Pokojninski sistem v Sloveniji sestavljata **obvezno in dodatno pokojninsko zavarovanje**.

Dodatno pokojninsko zavarovanje je namenjeno osebam, ki sodelujejo v obveznem pokojninskem zavarovanju v primeru invalidnosti in želijo prejemati še dodatne prihodke k pokojnini.

V obvezno socialno zavarovanje (I. steber) so vključeni: delavci s pogodbi o delovnih razmerjih; samozaposleni; kmetijski proizvajalci; osebe, ki opravljajo delo po pogodbi za določen čas in ki nimajo obveznega pokojninskega zavarovanja in zavarovanja za primer invalidnosti za delo s polnim delovnim časom ali polnim pokojninskim in invalidskim zavarovanjem (pogodba o zaposlitvi, avtorska pogodba ali druge vrste pogodb o delovnem razmerju); predstavniki in osebe z vodstvenimi funkcijami skladno z zakoni, ki se uporabljajo za družbe; brezposelni zavarovanci...

Zavarovanci so delavci v delovnem razmerju, ki imajo sklenjeno delovno pogodbo (zaposleni, vključno z zaposlenimi v kmetijstvu).

Samozaposleni, zavarovani z obveznim zavarovanjem, so osebe, ki za svoj račun in za plačilo opravljajo dejavnosti, dovoljene z zakonom, in osebe, ki so v tujini registrirane v ustreznem registru samozaposlenih. Samozaposleni so zavarovani za polen delovni čas.

Kmetijski proizvajalci so obvezno zavarovani: če se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo, določeno s strani urada za medicino dela; niso vključeni v področje izobraževanja; ne prejemajo zgodnje starostne pokojnine, vdovskih in invalidskih pokojnin; če pri vložitvi zahteve za zavarovanje prihodki iz kmetijske dejavnosti na nezavarovanega člana ne presegajo 60 % povprečne letne plača v Sloveniji, preračunane na mesec.

Prihodek iz kmetijske dejavnosti je prihodek, določen z Zakonom o davku na dohodek in predstavlja znesek prihodkov iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti in iz dodatnih dejavnosti v kmetijstvu.

2.7. ČEŠKA

Sistem socialne varnosti na Češkem sestavljajo **4 sistemi: socialnozavarovalni sistem; sistem socialnih pomoči, ki niso povezane z zavarovalnimi prispevki; sistem socialnih storitev; politika zaposlovanja in trga dela.**

Socialnozavarovalni sistem vključuje obvezno pokojninsko zavarovanje

vanje in zdravstveno zavarovanje. Kot dodatek k premiji za socialno zavarovanje se plačuje tudi prispevek za državno politiko zaposlovanja obstoječe sheme.

V večina zaposlenih v kmetijstvu na Češkem ima status uslužbenca (najpogosteje v podjetjih, ki so v lasti pravnih oseb), njihovi prihodki pa se izplačujejo kot osebni dohodki.

O obsegu sistema socialne varnosti lahko rečemo, da je sistem **poenoten za uslužbence in samozaposlene**. Osnove zavarovalnega sistema, ki se uporablja za samozaposlene, temeljijo v letu 1990, ko je bilo sprejeta odločba za samozaposlene (do tedaj so bili kmetje/kmetijski proizvajalci vključeni v posebno kategorijo). Le-ti plačujejo **premijo za socialno zavarovanje in prispevek za državno politiko zaposlovanja**. Tako kot vsi državljani so tudi samozaposleni obvezno upravičeni do zdravstvenih uslug (materialna pomoč v primeru bolezni in porodniškega dopusta). *Zavarovanje za primer bolezni za samozaposlene (kmetijski proizvajalci) ni obvezno, lahko pa se zavarujejo prostovoljno.* Temeljno (osnovno) pokojninsko zavarovanje za starost, invalidnost in dedne pokojnine je obvezno.

Samozaposleni so zavarovani tudi v primeru brezposelnosti. Tako kot vsi državljani imajo tudi samozaposleni pravico do nadomestil in pomoči, ki niso odvisne od prispevkov in se financirajo iz davkov, npr. družinske doklade... Za samozaposlene veljajo posebna pravila glede prihodka, za katerega se plačuje premija za socialno zavarovanje in prispevki za državno politiko zaposlovanja.

Zdravstveno zavarovanje, pokojninsko zavarovanje in državna politika zaposlovanja so obvezno za vsako gospodarsko aktivno osebo. Zavarovalna shema za primer bolezni je obvezna za zaposlene in uslužbence, ter prostovoljna za samozaposlene.

Zavarovanje za primer brezposelnosti je del sistema obveznega socialnega zavarovanja, ki se financira iz prispevkov, krije aktivno prebivalstvo (vključitveno samozaposlene) in izplačuje nadomestila, povezana s prihodki.

2.8. BOLGARIJA

Sistem socialnega zavarovanja v Bolgariji vključuje: **obvezni sistem socialnega zavarovanja (državno splošno zavarovanje – prvi steber); obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje – drugi kapitalni steber z individualnimi računi; prostovoljno pokojninsko zavarovanje na kapitalnem principu – tretji steber.** Drugi varnostni sistem je sistem socialnih pomoči, ki je namenjen predvsem zaščitni pred tveganjem revščine in krije družinske pomoči in druge vrste pomoči (povezane s preverjanjem dohodka in posebnimi pogoji za pridobitev pomoči). Obvezno državno splošno zavarovanje (prvi steber) vključuje vse osebe, zaposlene z delovnim in uradnim razmerjem, z izvendelovnim razmerjem, samozaposlene, kmetijske proizvajalce...

Obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje (drugi steber) vključuje osebe, rojene po 31. 12. 1959 (v univerzalnih pokojninskih skladih), in osebe, ki delajo v težkih in zdravju škodljivih delovnih pogojih (v poklicnih pokojninskih skladih).

Po bolgarski zavarovalni zakonodaji so **zaposleni** (vključno s člani kooperacij, ki delajo in dobivajo plačilo v kooperaciji) **obvezno zavarovani** za primere bolezni, porodniškega dopusta, invalidnosti kot posledice bolezni, starosti in smrti, poškodbe na delu, poklicne bolezni in brezposlenosti, tj. za vsa zavarovalna tveganja.

Samozaposleni so obvezno zavarovani za primere invalidnosti kot posledice bolezni, starosti in smrti. V to skupino so vključeni in registrirani kmetijski proizvajalci (kmetje) in proizvajalci tobaka. *Zavarovanje teh tveganj zagotavlja kmetijskim proizvajalcem zbiranje (akumuliranje) zavarovalne dobe za pridobitev pravice do starostne pokojnine, invladiske pokojnine, dedne pokojnine in pomoči v primeru smrti. Te osebe se lahko prostovoljno zavarujejo tudi za primere bolezni in porodniškega dopusta.* Kmetijski proizvajalci in proizvajalci tobaka obvezno v celoti sami plačujejo zavarovalne prispevke glede na mesečni zavarovalni dohodek, minimalno in maksimalno razmerje pa vsako leto določa Zakon o proračunu državnega splošnega zavarovanja (za leto 2014 je minimalni zavarovalni dohodek 240 levov, maksimalni pa 2.400 levov).

2.9. ROMUNIJA

V Romuniji zagotavljajo socialno varnost državne institucije v tesnem sodelovanju s privatnimi. Javne institucije socialnega zavarovanja upravljajo različne sheme na centralnem in lokalnem nivoju upravljanja.

Na centralnem nivoju upravljanja zagotavljajo varnost fizičnih oseb, povezano z boleznijo/zdravstvom, porodniškim dopustom, invalidnostjo, starostjo, dednimi pokojninami, poškodbami na delu in poklicnimi bolznenimi, družinskimi pomočmi in brezposelnostjo... ministrstva, državne agencije in državni uradi.

Na lokalnem nivoju skrbijo za individualne potrebe skladno s principi socialne solidarnosti in socialnega vključevanja uradi županov in okrožne generalne direkcije za socialno pomoč in zaščito otrok.

Najpomembnejše zasebne institucije za socialno varnost so **pokojninske družbe**. To so nove institucije, ki so s svojo dejavnostjo zaleče pred kratkim in so odgovorne za zavarovanje v primeru invalidnosti, starosti in dednih pokojnin. Zasebni dobavitelji socialnih storitev sicer v velik meri krijejo potrebe po dolgoročni oskrbi.

Po romunski zakonodaji so samozaposleni vključeni v obstoječi univerzalni (splošni) sistem socialne varnosti. Za te osebe, kamor spadajo tudi kmetje, obstajajo posebna pravila, povezana s kritjem, financiranjem tveganj in nadomestil ter s posledicami neupoštevanja obveznosti. Pri shemah za socialno pomoč ne obstajajo posebna pravila, povezana s statusom osebe.

ZAKLJUČEK POGlavJA:

Iz karakteristike sistemov socialnega zavarovanja v 9 državah, vključnih v projekt, je razvidno, da je socialno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev organizirano na dva načina:

1. v splošnem (univerzalnem) sistemu, v katerega so vključene vse skupine delavcev ali celo vse prebivalstvo (Danska, Češka, Slovenija, Bolgarija, Romunija in Makedonija). V tem sistemu ni razlik med različnimi poklicnimi skupinami ali skupinami prebivalstva niti glede strukture, niti glede organizacije. **Splošni zavarovalni sistem zagotavlja osnovno kritje socialnih tveganj, eno administrativno strukturo in enotno finančno shemo.** Kmetijski proizvajalci so v tem sistemu del skupine samozaposlenih, toda v nekaterih državah obstajajo posebni pogoji glede financiranja (v

Bolgariji je minimalni zavarovalni dohodek kmetijskih proizvajalcev nižji kot pri drugih skupinah samozaposlenih; v Makedoniji kmetijski proizvajalci (najemniki in vpisani kmetje) plačujejo 50% prispevkov, ostalih 50% pa plačuje lastnik zemlje...).

To pomeni, da se tudi splošni sistem lahko razmejujemo glede na poklicne skupine samozaposlenih.

Omeniti je potrebno tudi, da **splošni sistem socialnega zavarovanja, v katerem sodelujejo kmetijski proizvajalci, pogosto vsebuje posebne določbe za poklicno skupino kmetov**. V **Bolgariji** so samozaposleni, vključno s kmetijskimi proizvajalci, izključeni iz tveganja za **poškodbe na delu in poklicne bolezni**, zavarovanje za primer bolezni ali porodniškega dopusta pa si lahko plačujejo prostovoljno. Ista kategorija oseb v Romuniji in na Češkem ima pravico, da se po lastni izbiri zavaruje za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni.

V **Bolgariji** so samozaposleni, vključno s kmetijskimi proizvajalci, izključeni iz tveganja za brezposelnost. V **Romuniji** in **Sloveniji** je shema za brezposelnost prostovoljno dostopna za samozaposlene kmetijske proizvajalce. V **Sloveniji** se predvideva določeno začasno kritje za brezposelnost kmetijskih proizvajalcev, ki so izgubili pridelke zaradi slabega vremena.

V **drugih državah (Nemčija, Francija, Italija)** je socialna varnost organizirana v splošnem sistemu vseh poklicnih skupin prebivalstva ter v posebnih shemah za določene poklicne skupine (posebej za samozaposlene), ki vključujejo tudi kmetijske proizvajalce. V **Nemčiji** obstajajo posebne sheme za lastnike kmetij, svobodne poklice, umetnike in pisatelje. Kmetje in svobodni poklici so organizirali **lastne pokojninske sheme**. Hkrati pa so obrtniki in kmetijski proizvajalci vključeni v skupni sistem zdravstvenega zavarovanja, pri tem pa so kmetijski proizvajalci ohranili svoje vodstvene organe. V **Franciji** obstaja posebna shema za kmetijske proizvajalce, obrtnike, trgovce na drobno, odvetnike in druge svobodne poklice, kmetijski proizvajalci pa so ustanovili poseben sistem socialnega zavarovanja za zaposlene v kmetijstvu, ki vključuje vsa osnovna socialne tveganja. Tudi v Italiji obstajajo posebne sheme za kmetijske proizvajalce, trgovce, obrtnike in svobodne poklice. Nekateri skupine samozaposlenih (med njimi tudi kmetje) so vključeni v skupni sistem zaposlenih za posamezna tveganja (porodniški dopust, brezposelnost...), hkrati pa ohranjajo svoje vodstvene organe v upravljanju.

Obstoj posameznih posebnih shem za kmetijske proizvajalce ne izklju-

čuje možnosti sodelovanja v skupnem sistemu socialnega zavarovanja za določena nadomestila. Npr. nemški kmetje se zavarujejo za primer delovne nezmožnosti v skupnem sistemu, ohranjajo pa svoje vodstvene organe. V Franciji pa obstaja skupni sistem zdravstvenega zavarovanja za vse zaposlene, razen za kmetijske proizvajalce, ki imajo lastni sistem (skupaj z zaposlenimi v kmetijstvu); za družinske pomoči pa kmetje uporabljajo isto shemo, kot ostali delavci (zaposleni in samozaposleni).

V **Italiji** so kmetijski proizvajalci (skupaj s trgovci in obrtniki) vključeni v skupni sistem zaposlenih v okviru Državnega instituta za socialno zavarovanje (INPS) za del zavarovalnih tveganj (bolezni, brezposelnost), za druga tveganja (invalidnost, starost, smrt (dedne pokojnine), družinske pomoči) pa obstaja **posebna shema**, ki je podobna skupni.

2. V primerjalni analizi sistemov socialnega zavarovanja v **državah, vključenih v projekt, je pomembno za potrebe zavarovanja identificirati skupino kmetijskih proizvajalcev**.

Identificiranje skupine kmetijskih proizvajalcev ni vedno enostavno, kar je razvidno tudi iz analize 9 držav. V **Franciji** in **Nemčiji** so kmetijski proizvajalci določeni z zakonodajo kot »osebe, ki so uradno registrirane pri Kmetijski zbornici« in se kot kmetijski proizvajalci obravnavajo tudi za potrebe socialnega zavarovanja. To stanje je posledica dejstva, da v teh dveh državah obstajajo **posebne sheme socialnega zavarovanja za samozaposlene**.

V **Makedoniji** so kmetijski proizvajalci razdeljeni v 3 kategorije in se registrirajo v posebnem **registru**. Registrirati se morajo tudi kmetijski proizvajalci – lastniki družinskih kmetij in proizvajalci tobaka v **Bolgariji**, ki se ukvarjajo samo s kmetijsko dejavnostjo. Seveda morajo kmetijski proizvajalci opravljati kmetijske dejavnosti, ki so usklajene z nacionalno zakonodajo, in morajo biti registrirani kot kmetijski proizvajalci.

V **Bolgariji, Sloveniji, Makedoniji, Romuniji in na Danskem** so kmetijski proizvajalci (kmetje) del samozaposlenih, ki delajo in se zavarujejo na svoj račun v skupnem sistemu socialnega zavarovanja.

Razen tega vse države uporabljajo **minimalne kriterije**, določene z državnimi normativnimi akti, po katerih oseba pridobi status kmetijskega proizvajalca. Ponavadi je to minimalno razmerje kmetijske dejavnosti, količina pridelkov, število rejnih živali... To razmere se določi po upoštevanju vrste kmetijske dejavnosti in/ali kombiniranje takih dejavnosti (tj. gojenje rastlin, gozdarstvo, reja goveda ali drobnice, čebelarstvo...). Alternativa minimal-

nemu razmerju je določitev **minimalnega zneska letnega prihodka**. Povedano drugače: kmetijski proizvajalec mora za pridobitev svojega statusa ustvariti minimalno razmerje prihodkov.

Na **Češkem** predstavljajo kmetijski proizvajalci posebno skupino zaposlenih, v vseh ostalih državah, vključenih v projekt, pa so le-ti obravnavani kot samozaposleni.

3. Organizacija in administracija sistema socialnega zavarovanja v posameznih državah

Zelo pomembno vprašanje, ki ima izreden vpliv na boljšo varnost interesov zaposlenih in samozaposlenih (kmetijskih proizvajalcev) v kmetijstvu in ki je predmet te primerjalne analize, je organizacija sistema socialne varnosti, v kakšni meri in v kakšnih oblikah v organizaciji sodelujejo kmetijski proizvajalci ter katera organizacija (splošna ali posebna) ogovarja za posamezne socialnozavarovalna tveganja, ki zadevajo obravnavano kategorijo oseb.

3.1. NEMČIJA

V Nemčiji je sistem socialnega zavarovanja sestavljajo: **centralni sklad na državnem nivoju, 9 skladov za poškodbe, 9 pokojninskih skladov in 9 skladov za bolezni na regionalnem nivoju. Regionalni skladi imajo samostojno upravo po načeu paritete.**

Centralni sklad na državnem nivoju, ki upravlja denarna nadomestila in pomoč v naravi, starostne pokojnine, pokojnine za invalidnost kot posledico bolezni ali poškodbe na delu, dedne pokojnine in družinske doklade, je Sklad za socialno zavarovanje v kmetijstvu, gozdarstvu in vrtnarstvu (LSV-SpV). Ta sklad je **neodvisna državna organizacija, ki vključuje kmetijske proizvajalce in njihove družine.**

Sistem zdravstvenega zavarovanja vključuje zdravstvenozavarovalne blagajne in zdravstveni sklad s samostojnim upravljanjem po načelu paritete.

Kar se tiče zavarovanja za primer brezposelnosti, so samo tisti **zaposleni v kmetijstvu, ki imajo pogodbo z delodajalcem, zajeti v to tveganje in upravičeni do izplačila nadomestila za brezposelnost, ki ga zagotavlja Federalna agencija za zaposlovanje. Sistem ima samostojno administracijo na podlagi načela paritete in socialnega partnerstva.**

Dodatni pokojninski sistem za zaposlene v kmetijstvu in gozdar-

stvu ZLA/ZLF je neodvisna institucija, ki vključuje delodajalske organizacije, sindikalne organizacije in federalno vlado. Sistem sestavljata Urad za dodatno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu in Blagajna dodatnega zavarovanja zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu, ki skrbita za dodatne prihodke k nizkim pokojninam zaposlenih v sektorju.

3.2. FRANCIJA

Francoski sistem socialnega zavarovanja je sestavljen iz 5 delov:

- splošna shema**, ki zajema večino uslužbencev in osebe iz drugih kategorij (študentje, prejemniki določenih nadomestil...), ki so se z leti vključili vanjo;
- posebne sheme za uslužbence**, med katerimi nekatere krijejo vsa tveganja, druge pa samo zavarovanje za starostne pokojnine (za druga tveganja so državljani vključeni v splošno shemo);
- kmetijska shema**, ki krije vsa tveganja, toda za dve skupini zavarovancev: **lastniki kmetij in zaposleni v kmetijstvu**;
- sheme za samozaposlene izven kmetijstva**: 3 neodvisne sheme za starostne pokojnine (obrtniki, trgovci, proizvajalci) in shema za zavarovanje v primeru bolezni;
- shema za brezposelnost.**

Splošno shemo sestavljajo 4 podsheme:

- ✓ podshema za primere bolezni, porodniškega dopusta, invalidnost in smrti;
- ✓ podshema za primere poškodb na delu in poklicnih bolezni;
- ✓ podshema za starostne pokojnine;
- ✓ podshema za družine.

Zgoraj omenjene sheme so v pristojnosti Ministrstva za socialno zavarovanje, Ministrstva za kmetijstvo in Ministrstva za delo.

Državni zdravstvenozavarovalni sklad za uslužbence, ki prejemajo osebni dohodek, vodi prvi dve podshemi na različen način, in sicer na lokalnem nivoju obstajata 2 vrsti organov, ki hierarhično niso povezani: skladi za pokojninsko zavarovanje in zdravje na delovnem mestu ter osnovni zdravstvenozavarovalni skladi.

Podshemo za starostne pokojnine vodi Državni zavarovalni sklad za starostne pokojnine, ki je nekatere svoje funkcije prenesel na sklade za pokoj-

ninsko zavarovanje in zdravje na delovnem mestu.

Podshemo za družine vodi Državni sklad za družinske pomoči, ki nadzoruje sklade za družinske pomoči.

Prispevkise plačujejo na lokalnem nivoju pri uradih za plačilo prispevkov za socialno zavarovanje in družinske pomoči. Urade nadzorujejo organi Centralne agencije za socialno varnost, ki preverja porazdelitev in dejansko porabo denarnih tokov v vseh podshemah.

Dogovorjeno shemo zavarovanja za primer brezposelnosti vodi Državni interprofesionalni svet za zaposlovanje v industriji in trgovini, ki je sporazumno pooblastil Urad za zaposlovanje (Pôle emploi) za registracijo, nudenje pomoči iskalcem službe, izplačevanje nadomestil za brezposelnost in zbiranje prispevkov, ki jih plačujejo družbe.

Osnovno zavarovanje za starostne pokojnine dopolnjujejo dodatne sheme, ki so obvezne po zakonu in so porazdeljene med osebami s pogodbo o delu (pogodbene sheme, ki jih nudita Asociacija za dodatne sheme za pokojnino za osebe s pogodbo o delu in Asociacija pokojninskih institutov za vodstveno osebje in samozaposlene).

Kmetijsko shemo v Franciji sestavljajo centralni sklad na državnem nivoju (Državna shema za socialno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev – MSA) in 35 regijskih struktur sklada.

MSA se ukvarja z obveznim pokojninskim zavarovanjem vseh zaposlenih v sektorju (kmetije-delodajalci, zaposleni na kmetijah in njihove družine) in s svojimi storitvami oskrbuje več kot 5, 5 milijonov ljudi. Ta institucija se razen z izplačevanjem nadomestil ukvarja tudi s pobiranjem prispevkov in nadzorom delodajalcev in samozaposlenih, ki se zavarujejo na svoj račun. Njena naloga je tudi ponujanje dodatnega pokojninskega, zdravstvenega in socialnega zavarovanja, medicino dela in varne pogoje dela. MSA ščiti samozaposlene, vključno s kmeti, delodajalce, zaposlene v kmetijstvu in njihove družinske člane ter upokojece.

3.3. ITALIJA

Italijanska zakonodaja predvideva kritje naslednjih področij socialne varnosti: starost, invalidnost, dedne in vodvske pokojnine, nadomestila za bolezen, brezposelnost, družinske pomoči, porodniški dopust in ustrezna nadomestila za očetovski dopust, nadomestila za poškodbe na delu in poklicne bolezni.

Vsi delavci, ki opravljajo svojo dejavnost na območju Italije, so obvezno vključeni v socialno zavarovanje. Uslužbenci, zaposleni v zasebnem sektorju in samozaposleni se morajo registrirati v shemi splošnega obveznega zavarovanja, ki jo upravlja **Državni inštitut za socialno zavarovanje (INPS)**.

Nadomestila za zdravstveno nego v naravi zagotavlja Državni zdravstveni urad. Nadomestila so financirana z davki in se upravljajo na lokalnem nivoju.

INSP upravlja splošni obvezni sistem socialnega zavarovanja in zagotavlja socialna nadomestila skoraj 90% prebivalcem, socialno zavarovanih po italijanski zakonodaji.

Omenjene institucije za socialno varnost in pokojninski skladi za uslužbenec odgovarjajo za pobiranje prispevkov in izplačilo nadomestil. Njihovo delovanje vodijo in nadzorujejo pristojna ministrstva: Ministrstva za delo in socialno politiko, Ministrstvo za gospodarstvo in finance in Ministrstvo za zdravje.

Vsi zaposleni in samozaposleni, razen nekaj izjem, plačujejo zavarovalne prispevke. Če je oseba uslužbenec, mora njen delodajalec urediti vse potrebne formalnosti, da se oseba lahko registrira za socialno zavarovanje. Zavarovalni prispevki so različni za zaposlene v industriji, trgovini in kmetijstvu, za delavce (operai), uslužbenec (impiegati) in vodstvene uslužbenec (dirigenti), ki prav tako prejemajo različna nadomestila.

Samozaposleni (lavoratori autonomi) se morajo registrirati in plačevati prispevke pri določeni organizaciji oz. socialnozavarovalnem skladu (imenovani Cassa) glede na svoj poklic ali pa neposredno pri INPS. To možnost imajo tudi kmetijski proizvajalci.

3.4. DANSKA

Za socialno varnost prebivalcev Danske skrbijo pokojninske sheme, ki zagotavljajo **starostno pokojnino pri dopoljenem 65. letu starosti**. V primeru okvare je možna tudi zgodnejša upokojeitev. Ta pokojninski sistem (socialne pokojnine) vodijo lokalne oblasti in Udbetaling Danmark. Ministrstvo za socialna vprašanja in integracijo nadzoruje izpolnjevanje zakonodaje. Sistem za dodatne pokojnine zagotavlja vsem delavcem in uslužbencem, ki delajo vsaj 9 ur tedensko, dodatek k socialni pokojnini.

Zavarovanje za primer brezposelnosti, delna pokojnina in shema za zgodnjo upokojeitev so **prehodni sistemi med poklicnim življenjem in upokojeitvijo**, ki jih upravlja Ministrstvo za zaposlovanje. Zdravstveno zavarovanje vključuje vse prebivalce, upravljajo in financirajo pa ga regijske in lokalne ob-

lasti. Ministrstvo za zdravje (Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse) odgovarja za zdravstveno zavarovanje. Denarna nadomestila v primeru bolezni izplačujejo lokalni organi v okviru Ministrstva za zaposlovanje.

Splošna družinska nadomestila, pomoči in družinske doklade upravljajo lokalni organi v okviru Ministrstva za obdavčevanje in Ministrstva za socialna vprašanja in integracijo. Denarna nadomestila za porodniški dopust izplačuje Ministrstvo za zaposlovanje. **Zavarovanje za primer brezposelnosti je prostovoljno glede na specifiko posameznega sektorja.** Državni prispevki krijejo del državnega deleža za stroške, povezane z zavarovanjem za primer brezposelnosti, vključno z zgodnjo upokojitvijo. Ministrstvo za zaposlovanje odgovarja za zavarovanje v primeru brezposelnosti. Danski sistem socialnega zavarovanja se v celoti financira iz davkov (davki države, državljanov in lokalnih oblasti), vključno iz prispevka za politiko trga dela.

3.5. MAKEDONIJA

V Makedoniji socialno varnost kmetov zagotavlja **splošni sistem socialne varnosti**. Obtajajo tudi posebne določbe, ki se nanašajo na kmete.

Kot element organizacije socialne varnosti in financiranja shem v Makedoniji je treba navesti, da so kmetijski proizvajalci obravnavani na različen način, pomembn kriterij za to pa je **višina minimalnega dohodka**. Osnova za sodelovanje ne sme biti nižja od 65 % povprečne netne plače zaposlenih v Makedoniji, objavljene za tekoči mesec. To pravilo ne velja za določene družinske kmetije. Individualni kmetje so za potrebe socialnega zavarovanja razvrščeni na konkretni osnovi, tj. glede na višino prihodka iz katastra. Glede nadomestila je potrebno omeniti, da samozaposleni – kmetijski proizvajalci niso vključeni v zavarovalno tveganje za primer brezposelnosti, prav tako tudi ne plačujejo za II. pokojninski steber (shema z individualnimi kapitalskimi računi).

V Makedoniji ne obstaja poseben organ za zaposlene v kmetijstvu.

Skupni administrativni organi, ki zagotavljajo socialno varnost vsem skupinam zavarovancev, tudi kmetijskim proizvajalcem, so:

- Ministrstvo za delo in socialno politiko – za razvoj politike in nadzora vseh vrst socialnih tveganj, razen za zdravstvo;
- za pokojninsko in invalidsko zavarovanje – Pokojninski sklad Republike Makedonije z lokalnimi uradi, ki so neodvisni organi, toda pod nadzorom Ministrstva za delo in socialno politiko. Sklad odgovarja za upoštevanje zakonodaje na področju pokojninskega in invalidskega

zavarovanja;

- Agencija za zaposlovanje in njeni lokalni centri za zaposlovanje dogovarjajo za nadomestila za brezposelnost in za uvajanje aktivnih ukrepov in politik na trgu dela. Tudi agencija je neodvisen organ pod nadzorom Ministrstva za delo in socialno politiko;
- Ministrstvo za zdravje odgovarja za pripravo politike za zdravje in zdravstveno varnost;
- Zdravstvena blagajna je neodvisna institucija, ki odgovarja za zdravstveno zavarovanje in opravlja vsa plačila za zdravstvene zasluge.

3.6. SLOVENIJA

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve nadzoruje dejavnosti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavoda za zaposlovanje in centrov za socialno delo.

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje upravlja izplačilo pokojnin in nadomestil ter nadzoruje stroške teh izplačil.

Območni centri za socialno delo zagotavljajo nadomestila, socialno pomoč in socialne storitve. Nadzor na dnjimi opravlja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Zdravstvena nadomestila za zavarovance določa Ministrstvo za zdravje v sodelovanju z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Zavod za zdravstveno zavarovanje plačuje zdravstvene storitve, povračilo stroškov za zdravila in druge stroške, povezane z zdravstveno zavarovanimi osebami.

3.7. ČEŠKA

Glavni organ državne zdravstvene administracije je Ministrstvo za zdravje, ki pripravlja zakonodajalski okvir za to področje. Zdravstveno zavarovanje je obvezno za vse osebe s stalnim bivališčem na Češkem, za zaposlene pri delodajalcih, ki imajo registrirane firme na območju Češke, in za osebe, ki so vključene po direktivah EU ali bilateralnih sporazumih. Za zavarovanje skrbi 8 zdravstvenozavarovalnih družb kot neodvisne pravne osebe. Upravičenci lahko svobodno izbirajo med zdravstvenozavarovalnimi družbami in dobavitelji medicinskih storitev, ki imajo sklenjeno pogodbo z njihovo zdravstvenozavarovalno družbo.

Ministrstvo za delo in socialno politiko pripravlja zakonodajo za celot-

no področje socialne varnosti (tj. denarna nadomestila za starost, invalidnost, vdovstvo in bolezen). Z administracijo se ukvarjajo uslužbenci češke Uprave za socialno varnost, ki jo nadzoruje ministrstvo. Centrala Uprave za socialno varnost nadzoruje 76 regijskih uprav za socialno varnost.

Češka uprava za socialno varnost (CSSZ) pobira prispevke za zavarovalni sistem za osnovno pokojnino, za zavarovalni sistem za primere bolezni in za nacionalni sistem za zaposlovalno politiko (programi za zavarovanje za primer brezposelnosti in zaposlovalno politiko). CSSZ prav tako odgovarja za izračunavanje in plačilo nadomestil iz pokojninskih shem in shem za primere bolezni ter za vodenje zavarovalnih dosjejev zavarovancev (razen za sistem državne zaposlovalne politike).

Urad za zaposlovanje na Češkem je skupaj s 14 regijskimi uradi za zaposlovanje (in njihovimi kontaktnimi pisarnami) pod nadzorom Oddelka za trg dela. V posameznih regijah regijski uradi za zaposlovanje odgovarjajo za dejavnosti, povezane s plačilom nadomestil za brezposelnost, vodenjem dosjejev za iskalce dela in spodujanjem, ustvarjanjem možnosti za zaposlovanje. Njihova naloga je tudi pripravljanje in organiziranje programov za zaposlovanje (prerazporeditev, poklicna kvalifikacija, menjava delovnega mesta...).

Sheme za državno socialno pomoč, ki vključujejo družinska nadomestila in dodatek za pogrebino, upravljajo **regijski uradi za zaposlovanje** in njihove kontaktne pisarne. Le-ti odgovarjajo za vse dejavnosti, povezane z upravljanjem nadomestil za socialno pomoč.

Regijski uradi za zaposlovanje zagotavljajo **enkratna ali večkratna nadomestila in socialne pomoči**, ki so financirani iz državnega proračuna (splošna obdavčitev). To so obvezna ali izbirna nadomestila za prejemanje posebnih pomoči, adaptacijo stanovanja, nakup, posebno adaptacijo in uporabo vozila, individualen prevoz in hrano za pse vodnike.

Socialni uradi nudijo podporo in pomoč osebam v težki socialni situaciji in pomoč za nego. Pomoč za nego je večkratna mesečna pomoč, ki se nudi ljudem, ki so zaradi dolgotrajne bolezni odvisni od pomoči drugega človeka. Pomoč za nego se financira iz državnega proračuna.

3.8. BOLGARIJA

Splošni socialnozavarovalni sistem (splošno državno zavarovanje) zagotavlja denarna nadomestila, pomoči in pokojnine v primeru bolezni, invalidnosti, porodniškega (očetovskega) dopusta, poškodb na delu in poklic-

nih bolezni, brezposelnosti, starosti in smrti na osnovi plačanih zavarovalnih prispevkov za ta tveganja. Sistem upravlja **Državni zavarovalni institut**, ki plačuje vsa nadomestila in pokojnine ter opravlja celostni nadzor nad stroški za socialna plačila. Institut ima 28 teritorialnih služb po vsej državi, ki skrbijo za izplačevanje nadomestil in pokojnin, za celotno skrb za zavarovance in upravičence sistema in za nadzor plačil. Državni zavarovalni institut je neodvisna državna institucija.

Sistem za socialno pomoč zagotavlja zavarovanje pred tveganjem revščine in je financiran iz davkov iz državnega proračuna. Preko tega sistema se plačujejo socialne pomoči na podlagi dohodkovnega kriterija. **Agencija za socialno pomoč** upravlja dejavnosti, povezane z zagotavljanjem minimalnih sredstev, socialne nege in pomoči.

Bolgarski model zdravstvenega zavarovanja vključuje obvezno in dodatno zdravstveno zavarovanje, ki temelji na sodelovanju z zavarovalnimi prispevki. Tudi država financira nekatere storitve (nujna pomoč, imunizacija...). **Državna zdravstveno zavarovalna blagajna** upravlja obvezno zdravstveno zavarovanje na podlagi Državnega okvirnega sporazuma z izvajalci medicinske pomoči (zdravniki, zdravstvene ustanove, stomatologi, farmacevti...) in plačuje vse medicinske storitve za bolnišnično in izvenbolnišnično zdravljenje...

Agencija za osebe s posebnimi potrebami opravlja različne dejavnosti, povezane z integracijo ljudi s posebnimi potrebami.

Državna agencija za prihodke od govarja za izračun in nadzor davkov in socialno zavarovalnih obveznosti in njihovo pobiranje.

Zasebne pokojninsko zavarovalne družbe upravljajo obvezne pokojninske sklade v drugem stebru in prostovoljne pokojninske sklade v tretjem stebru. Nadzoruje jih **Komisija za finančni nadzor**, kateri podajajo redna poročila.

3.9. ROMUNIJA

Centralna javna uprava

Ministrstvo za delo, družino, socialno zaščito in starostne pokojnine izvaja vladne politike in strategije na področju dela, družine, enakih možnosti in socialne varnosti. Ministrstvo za zdravje skladno z vladnim programom pripravlja politike, strategije in akcijske programe na področju splošnega zdravja. Ta program koordinira in nadzoruje izvajanje politik, strategij in programov na področju splošnega zdravja na državnem, regionalnem in lokalnem nivoju.

Ministrstvo za zdravje odgovarja za izvajanje reform na področju zdravstva, organizira, koordinira in vodi dejavnosti za zagotavljanje zdravja, preprečitve in boja z zdravju škodljivimi navadami.

Ministrstvo za državno obrambo, Ministrstvo za notranje zadeve in romunska obveščevalna služba preko blagajn upravljajo in administrirajo splošni pokojninski sistem, neposredno pa sheme za poškodbe na delu in poklicne bolezni, denarna nadomestila za bolezni, nadomestila za porodniški (očetovski) dopust in družinska nadomestila za zaposlene v organih obrambe, javnega reda in državne varnosti.

Državna blagajna za splošno pokojninsko zavarovanje je neodvisna državna institucija. Upravlja in administrira javni pokojninski sistem ter sheme za poškodbe na delu in poklicne bolezni.

Državna agencija za zaposlovanje je neodvisna javna institucija, ki upravlja in administrira zavarovalni sistem za brezposelnost.

Državna blagajna za zdravstveno zavarovanje je neodvisna javna institucija, ki upravlja in administrira sistem zdravstvenega zavarovanja, ki ga koordinira Ministrstvo za zdravje.

Lokalna javna uprava

Uradi županov in splošne okrožne direkcije za socialno pomoč in zaščito otrok orgovarjajo za socialne pomoči. Nadzorujejo jih orkožni sveti.

Zasebni organi

Pokojninske družbe upravljajo pokojninske sklade v okviru sistema zasebno upravljanih shem pokojninskih skladov (drugi steber) in v okviru shem prostovoljnega pokojninskega sistema (tretji steber).

Zasebni dobavitelji socialnih storitev so organizirani v zasebnih centrih, npr. dnevni centri, nastanitveni centri...

ZAKLJUČEK POGlavJA:

Države s **splošnim sistemom socialnega zavarovanja** imajo enotno administracijo in ne delajo razlik med zaposlenimi, samozaposlenimi in drugimi vrstami poklicnih ali demografskih skupin (delovni aktivni, upokojeanci...). **Takšne sisteme poznajo na Danskem, Češkem, v Sloveniji, Bolgariji, Romuniji in Makedoniji.** Na Dansekem prostovoljno zavarovanje za primer brezposelnosti upravljajo poklicne organizacije samozaposlenih, ki se razlikujejo glede na kategorije samozaposlenih.

Za te države je značilno, da imajo ločene uprave za socialno zavarovanje,

zdravstveno zavarovanje in socialno pomoč, ki so podrejene pristojnim ministrstvom in izvajajo državno politiko na teh področjih socialne varnosti. Kmetijski proizvajalci so zastopani v vodstvenih organih teh administracij preko člana sindikata **v nadzornih in upravnih svetih administracij, nimajo pa neposredno izbranega predstavnika.**

Uprave imajo razvite lokalne strukture za opravljanje storitev za zavarovance in upravičence ter za nadzor socialnih izplačil. Tesno sodelujejo z lokalnimi strukturami (Češka, Romunija, Bolgarija, Slovenija, Makedonija...).

Razen državne uprave za socialno varnost za nekatera tveganja (npr. dodatno obvezno pokojninsko zavarovanje, zasebni dobavitelji socialnih storitev...) skrbijo tudi zasebne družbe – v nekaterih državah pokojninskozavarovalne družbe (Bolgarija, Makedonija, Romunija, Slovenija), v drugih zasebni centri za socialne storitve (Romunija, Bolgarija, Češka), vsi pa so podrejeni državnim organom, ki regulirajo in nadzorujejo njihovo dejavnost.

V drugi skupini držav (**Nemčija, Italija, Francija**), kjer obstajajo **posebne sheme za posamezne poklicne skupine**, je administrativna struktura bolj zapletena. To je povezano z razporeditvijo oseb v ločene sheme za socialno varnost glede na poklicne skupine. V **Franciji** je to pripeljalo do veliko bolj razvejane in zapletene strukture, saj obstajajo različne administracije, ki veljajo ne le za vsako poklicno skupino, ampak tudi za vsako vključeno tveganje. To pomeni, da imajo različne skupine samozaposlenih svoje lastne pokojninske uprave (to velja tudi za kmete). Za zdravstveno zavarovanje pa obstaja le ena institucija za administriranje vseh samozaposlenih, razen kmetijskih proizvajalcev, ki imajo svojo zdravstveno administracijo. Za družinska nadomestila je pristojen samo Državni sklad za družinska nadomestila, ne glede na poklicno dejavnost, ki jo opravljajo družinski člani. Kmetijski sektor je organiziral Centralni socialni sklad (MSA) za vsa tveganja socialnega zavarovanja.

V **Nemčiji** obstaja splošna institucija za dodatno zavarovanje kmetov, ki vključuje delodajalske organizacije, sindikalne organizacije iz kmetijstva in vlada. Institucijo sestavljajo: Urad za dodatno zavarovanje v kmetijstvu in gozdarstvu in Blagajna za dodatno zavarovanje zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu, ki pa imata skupno nalogo, in sicer odgovarjata za dodatno pokojninsko zavarovanje zaposlenih v kmetijstvu. Obstaja tudi posebna shema za druga zavarovalna tveganja.

V **Italiji** so administrativne institucije posebnih shem za svobodne poklice (vključno s kmetijskimi proizvajalci) dosegle večjo finančno neodvisnost od splo-

šnega sistema socialne varnosti.

V upravnih organih teh shem, pa tudi v splošnem sistemu za vse samozaposlene, je skupina zainteresiranih samozaposlenih ponavadi dobro zastopana. Kjer pa samozaposleni niso posebej zastopani, interese kmetijskih proizvajalcev (kmetov) zastopajo predstavniki delodajalcev v sektorju in ustrezne sindikalne strukture, kjer le-te obstajajo.

4. Krita zavarovalna tveganja in financiranje sistema socialnega zavarovanja – socialno zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in socialna pomoč

4.1. NEMČIJA

Zavarovalni prispevki se določajo glede na **socialni status zaposlenih**. Kmetijski sektor sestavljajo naslednje osnovne skupine, za katere veljajo posebna pravila glede njihovih pravic in obveznosti v sistemu socialnega zavarovanja: **zaposleni** (s polnim delovnim časom, nepolnim delovnim časom, sezonski delavci); **samozaposleni in kmetijski proizvajalci**, ki so delodajalci; **družinski člani**, ki pomagajo v kmetijski dejavnosti; **uslužbenci v državni upravi in v kmetijstvu delno zaposlene osebe**.

4.1.1. Pokojninsko zavarovanje

Starostne pokojnine in pokojnine za invalidnost pri zaposlenih

Načelo financiranja: prispevki zaposlenih in delodajalcev se izračunajo na osnovi bruto osebnega dohodka zaposlenega. Višina prispevkov je 19,90% (od tega 9,95% plača zaposleni, 9,95% pa delodajalec).

Najviši bruto osebni dohodek, ki je osnova za izračun zavarovalnih prispevkov, je 67.200€ letno oz. 5.600 € mesečno v zahodnem delu Nemčije in 57.600 € letno oz. 4.800 € mesečno v vzhodnem delu.

Minimalna zavarovalnadoba: 5 let (z zavarovalnimi prispevki ali posebna obdobja, npr. porodniški dopust).

Krita tveganja: starost in zmanjšanja delovna sposobnost (invalidnost).

Višina denarnega nadomestila: odvisna od višine plačanih prispevkov. Za določanje pokojnine se uporablja posebna formula.

Rok delovanja pokojninskega načrta: neomejen.

Starostne pokojnine in pokojnine za invalidnost pri zasebnih podjetjih, kmetijskih proizvajalcih in njihovih družinah

Načelo financiranja: prispevki delovno aktivnih kmetijskih proizvajalcev in

države, pri čemer kmetijski proizvajalci prispevajo 23%, država pa financira drugih 77 %. Prispevki so odvisni od velikosti obdelovalnih površin.

Minimalna zavarovalnadoba: 15 let.

Krita tveganja: starost in zmanjšanja delovna sposobnost (invalidnost).

Višina denarnega nadomestila: 1/12 višine mesečne pokojnine (skupna pokojninska vrednost).

Rok delovanja pokojninskega načrta: neomejen.

4.1.2. Zdravstveno zavarovanje

Pri najetih in zaposlenih s pogodbami o delu

Načelo financiranja: prispevke plačujejo zaposleni in delodajalci na osnovi bruto osebnega dohodka zaposlenega. Višina prispevkov je 15,5% (od tega 7,3% plača zaposleni, 8,2% pa delodajalec). Za zaposlene obstaja možnost dodatnega plačevanja prispevkov. Najviši bruto osebni dohodek, ki je osnova za izračun zavarovalnih prispevkov, je 45.900 € letno oz. 3.825 € mesečno.

Minimalna zavarovalnadoba: ni zahtev.

Krita tveganja: bolezen, dokladi (za fizične osebe, ki nimajo zdravstvenega zavarovanja), nadomestila za bolezen, družinski dokladi.

Rok delovanja pokojninskega načrta: neomejen za člane Sklada.

Pri zasebnih podjetjih, kmetijskih proizvajalcih in njihovih družinah

Načelo financiranja: prispevki delovno aktivnih kmetijskih proizvajalcev in države, pri čemer kmetijski proizvajalci prispevajo 44%, država pa financira 55%. Prispevki so odvisni od velikosti obdelovalnih površin.

Minimalna zavarovalnadoba: ni zahtev.

Krita tveganja: bolezen, dokladi (za fizične osebe, ki nimajo zdravstvenega zavarovanja), nadomestila za bolezen, družinski dokladi.

Rok delovanja pokojninskega načrta: neomejen za člane Sklada.

4.1.3. Zavarovanje za primer brezposelnosti

Zaposleni, ki jih zavaruje delodajalec

Načelo financiranja: prispevke plačujejo zaposleni in delodajalci, možno je kreditiranje s strani Federacije.

Prispevek je 3 % bruto osebnega dohodka zaposlenega, pri čemer zaposleni in delodajalec prispevata 1,5%.

Najviši bruto osebni dohodek, ki je osnova za izračun zavarovalnih prispevkov, je 67.200 € letno oz. 5.600 € mesečno v zahodnem delu Nemčije in 57.600 € letno oz. 4.800 € mesečno v vzhodnem delu.

Minimalna zavarovalnadoba: najmanj 12 mesecev v zadnjih 2 letih.

4.1.4. Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Pri zaposlenih

Načelo financiranja: prispevki iz federalnega proračuna za zaposlene v kmetijstvu in sistem za razporeditev glede na kategorijo tveganja.

Minimalna zavarovalnadoba: ni zahtev.

Krita tveganja: denarna nadomestil in pomoč v naravi (terapina, rehabilitacija, preventiva), pokojnine za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni, nadomestila.

Rok delovanja pokojninskega načrta: do ozdravitve oz. izboljšanja zdravstvenega stanja.

Pri zasebnih podjetjih, kmetijskih proizvajalcih in njihovih družinah

Zavarovanje za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni ni obvezno. Če osebe plačujejo to zavarovanje, imajo iste pravice kot zaposleni, isto je tudi financiranje in roki izplačila nadomestil. Odločujoči pogoji, ki jih mora izpolnjevati samozaposleni kmetijski proizvajalec za pridobitev pravice do nadomestil iz teh skladov, so pri skladih za primere poškodb odvisni od izkoriščanja (uporabe) kmetijskega podjetja (brez zahtev za površino in dohodkovnega kriterija). Če imajo manj kot 0, 25 ha obdelovalnih površin, se jim ni treba vključiti v to zavarovanje.

Pri skladih za starost in bolezen mora biti obdelovalna površina večja od določene (približno 6 ha, odvisno od območja). Velikost določajo regijski skladi sami, pri določenih pogojih pa so dovoljene izjeme.

Pri zavarovanju zaposlenih v kmetijstvu za primere poškodb na delu in poklicnih bolezni obstajajo 3 etape, značilne za to kategorijo: preventiva, adaptacija in nadomestilo.

- Preventiva** – kmetijski skladi, povezani s preprečevanjem poškodb na delu, poklicnih bolezni in drugih tveganj, značilnih za to poklicno dejavnost.
- Adaptacija** – po poškodbi na delu je treba povrniti zdravje in delovno sposobnost z vsemi možnimi sredstvi.
- Nadomestilo** – zavarovanci in zakoniti lastniki imajo pravico do finančnih nadomestil.

4.1.5. Pomoč za kmete, ki zagotavlja obstoj podjetja

Pomoč za kmete in gospodinjstva je vrsta socialne zaščite za kmete. Zagotavlja, da se bodo določene kmetijske dejavnosti opravljale tudi v odsotnosti kmeta ali njegovega družinskega člana v primeru bolezni ali zdravljenja.

Te stroške v celoti financirajo kmetijski skladi na osnovi prispevkov kmetov. Še več, **država dovoljuje dodelitev pomoči, da bi se zmanjšal del teh prispevkov. To je pomembno za uravnoteženje situacije, povezane z zmanjševanjem števila kmetov. Država sodeluje tudi v kritju primanjkljaja v primeru strukturnih sprememb.**

4.1.6. Pomoč za kmetepri dosegu upokojitvene starosti: preventiva po 60. letu starosti

Drugi steber zagotavlja pomoč pri dosegu upokojitvene starosti. Kmetje imajo pravico do te pomoči, če je njihova kmetija dovolj velika. **Prispevki za pokojninsko zavarovanje so odvisni od dohodka, pomoč pa je povezana s samostojnimi prispevki in samostojnimi nadomestili.**

4.1.7. Denarna nadomestila in pomoč v naravi

Nadomestila za brezposelnost, nadomestila za zmanjšan delovni čas, pomoči pri posredništvu za delo, poklicno svetovanje, dodatno izobraževanje in kvalifikacija.

Višina denarnega nadomestila je med 60 in 67 % zadnjega osebnega dohodka.

Rok delovanja načrta za nadomestilaje odvisen od zavarovalnedobe in starosti (6 – 24 mesecev).

4.2. FRANCIJA

Financiranje sistema je razdeljeno na 2 shemi: **prva za samozaposlene kmetijske proizvajalce in druga za zaposlene v kmetijstvu.**

Shema za **samozaposlene kmetijske proizvajalce** se financira iz **zavarovalnih prispevkov in davkov (18%) in z zunanjim financiranjem (82%).**

Shema za **zaposlene v kmetijstvu** se financira iz **zavarovalnih prispevkov in davkov (47%) in z zunanjim financiranjem (53%).**

Prispevki kmetijskih proizvajalcev se izračunavajo skladno z njegovim dohodkom. Prispevki vključujejo tehnični del za nadomestila in dodatni del za stroške, povezane z izvajanjem socialne dejavnosti skladov.

Prispevki, ki so osnovni del sodelovanja, so točno določeni na državnem nivoju. Prispevek za dodatni del se lahko giblje med +5% in – 5%, odvisno od regije.

Od 1.1.2013 je zgornja meja socialnega zavarovanja 3.086 € mesečno oz. 37.032 € letno.

4.2.1. Pokojninsko zavarovanje

Zaposleni in samozaposleni v kmetijstvu so vključeni v MSA. Osnovno pokojnino dopolnjujejo dodatne pokojnine.

Leta 2013 je pokojninski prispevek znašal: skupna višina prispevka – 15,15%, od tega 8,40% plača delodajalec, 6,75% pa zaposleni.

Leta 2014 – 15,25%, od tega 8,45% delodajalec, 6,80% zaposleni.

Leta 2015 – 15,35%, od tega 8,50% delodajalec, 6,85% zaposleni.

Leta 2016 – 15,45%, od tega 8,55% delodajalec, 6,90% zaposleni.

Po pokojninski reformi leta 2010 se upokojitvena starost postopoma dviguje do **60/62** leta starosti. Za osebe, rojene po **1.1.1955**, se bo upokojitvena starost dvigala do **67** leta starosti. Obstajajo pa določbe, ki olajšujejo zgodnejše upokojevanje oseb, ki so delale v škodljivem in fizično napornem delovnem okolju ali imajo veliko let delovne dobe.

Višina pokojnine je odvisna od povprečnega letnega osebnega dohodka, ki je enak vsoti korigiranega letnega osebnega dohodka (glede na tempo inflacije za vsako leto), nivoja pokojnin in splošne zavarovalne dobe. Osebe lahko prejmejo pokojnino s postavko (50%) ali z zmanjšano postavko (najmanj 25%), če se upokojijo pred zakonito upokojitveno starostjo, tj. 62 let (ali 58 oz. 60 let za zgodnejšo upokojitvev oseb z dolgo delovno dobo).

Dodatna pokojnina. Ta pokojnina dopolnjuje osnovno, ki jo izplačuje sistem socialne varnosti ali posebna kmetijska shema MSA. Od podpisa pogodbe o delu lahko vsak zaposleni, ki prejema plačo ali posluje v kmetijstvu, sodeluje v poklicni kmetijski organizaciji in plačuje zavarovalne prispevke pri **skladu za dodatno pokojnino.**

Pokojnina je seštevek osnovne in dodatne pokojnine. Pokojnina se lahko giblje med 65% in 100% zadnjega osebnega dohodka pred upokojitvijo.

4.2.2. Bolezen, porodniški dopust in invalidnost

Leta 2014 je višina prispevkov za ta tveganja **13,55%**, od tega prispeva delodajalec **12,80%**, zaposleni pa **0,75%**. Mesečna osnova, za katero se plačuje prispevek, je bruto osebni dohodek. Zgornja meja prispevkov za ta socialna tveganja 3.129 € mesečno. Prispevek je obvezen za zaposlene v kmetijstvu in kmetijske proizvajalce oz. za vse, ki so vključeni v MSA.

Oseba mora za pridobitev pravice do teh nadomestil plačati določeno vsoto prispevkov oz. delati določeno število ur v določenem referentnem obdobju. Dokazati mora, da je delala vsaj 60 ur ali plačala prispevke v višini minimalnega osebnega dohodka za 60 delovnih ur v enem mesecu; da je delala vsaj

120 ur ali plačala prispevke v višini minimalnega osebnega dohodka za 120 delovnih ur v 3 mesecih; da je delala vsaj 1.200 ur ali plačala prispevke v višini minimalnega osebnega dohodka za 2.030 delovnih ur v 12 mesecih. Za pridobitev denarnih nadomestil mora zavarovanec delati vsaj 200 ur v 3 mesecih pred nastopom bolniškega dopusta (ali plačati prispevke v višini minimalnega osebnega dohodka za 1.015 delovnih ur v predhodnih 6 mesecih). Oseba mora biti prav tako registrirana v sistemu zdravstvenega zavarovanja vsaj 1 leto.

Dnevna denarna nadomestila

V primeru odsotnosti zaradi bolezni ali delovne nezmožnosti začne zavarovanec dobivati dnevno denarno nadomestilo od 4. dneva bolniške, razen če v pogodbi o delu ali v kolektivni pogodbi niso predvideni boljši pogoji. Dnevni dodatek je enak 50% osebnega dohodka v zadnjih 3 mesecih deljeno z 91, 25 (povprečno število dni v enem tromesečju). Nadomestila izplačuje ali sistem socialnega zavarovanja (MSA za osebe, zavarovane v okviru kmetijskega sektorja) ali podjetje po pogodbenem sporazumu (ta plačila podjetjem povrne socialnozavarovalni sistem). V prvih 6 mesecih bolniškega dopusta dnevno nadomestilo ne sme biti nižje od 1, 365-ine minimalne invalidske pokojnine oz. 9,20 € dnevno (od 1.1.2014). Maksimalni rok prejemanja nadomestila je 3 leta.

Porodniški in očetovski dopust

To zavarovanje krije stroške, povezane z nosečnostjo, porodom, denarna nadomestila za matere za dopust pred in po porodu in/ali očetovski dopust. Zavarovanje krije samo obvezne preglede v času nosečnosti brez doplačila za stroške hospitalizacije. Materam tudi ni treba plačevati takse v višini 1 € za obisk zdravnika in enotnega davka za zdravila. Od 1.1.2014 dnevno nadomestilo ne sme biti nižje od 1, 365-ine minimalne invalidske pokojnine oz. 9,20 € dnevno, ne sme pa tudi presežati 81,27 €.

Bolnišnična pomoč

V primeru hospitalizacije v državni bolnišnici ali zasebni kliniki se bolnišnični stroški v okviru socialnega zavarovanja krijejo v višini 80%. Po 31 dneh v bolnišnici ali za določene operacijske posege je kritje stroškov za zavarovanca 100 %. Kljub temu pa je še zmeraj potrebno plačevati enotni odstotek za bivanje v bolnišnici oz. takso po enotni davčni postavki za splošne procedur, ki lahko v določenih primerih znaša 18 € za dan bivanja v bolnišnici.

Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Prispevke plačuje samo delodajalec v višini 5,3 % mesečnega bruto osebnega dohodka zaposlenega. Zgornja meja je 3.129 € mesečno. Prispevki so obvezni za zaposlene v kmetijstvu.

Višina pokojnine v primeru delovne nezmožnosti je fiksirana in je odvisna od stopnje delovne nezmožnosti, ki jo določijo glede na posledice poškodbe na delu ali poklicne bolezni zdravniki-svetovalci socialnozavarovalnega sistema ali MSA.

4.2.3. Brezposelnost

Leta 2014 je višina prispevkov 6,4%, od tega 4% prispeva delodajalec, 2,4% pa zaposleni. Osnova, za katero se plačujejo prispevki za brezposelnost, je maksimalna vsota (zgornja meja), za katero se lahko zavarujejo zaposleni, in sicer 12.516 € mesečno. Prispevki so obvezni za zaposlene v kmetijstvu.

Zavarovalna shema za primer brezposelnosti je rezultat sporazuma, sklenjenega med socialnimi partnerji. Da postane dogovorjeni sporazum pravnomočen, ga mora potrditi vlada. Nadomestilo za brezposelnost se delno izračunava na podlagi referenčnega dnevnega zaslužka. Osnovni osebni dohodek je osnovan na prihodkih, za katere so plačani prispevki v zadnjih 12 koledarskih mesecih pred zadnjim dnem zaposlitve, in sicer do zgornje meje za socialno zavarovanje (12.516 € mesečno). Skladno z Državnim sporazumom iz leta 2013 med Francosko demokratično zvezo dela, FO (Force ouvrière), Splošno zvezo izvršnih direktorjev in delodajalci, povezanimi z dodatnimi nadomestili za brezposelnost, je dogovorjena shema, ki preprečuje izgubo nadomestila, tudi če se oseba zaposli za kratek za določen čas. Zaradi vse pogostejšega sklepanja pogodb za določen čas je namen tega ukrepa zagotoviti varnost in spodbuditi iskanje zaposlitve preko zavarovanja za daljše obdobje s plačevanjem deležev.

4.2.4. Zdravstveno zavarovanje

Prispevek je 8% pri objavljenem dohodku nad 9.354 € (za obdobje od 30.10.2013 do 30.9.2014). Če višina dohodkov presega to vsoto, je treba plačati prispevek, enak 8% objavljenega dohodka nad pragom 9.354 €.

4.3. ITALIJA

Kot je navedeno zgoraj v Italiji pri financiranju in kritju tveganj ločijo: **kmetijske proizvajalce**, ki niso lastniki zemlje, **neposredno zaposlene v kmetijstvu** – kmetijski proizvajalci, ki so lastniki in se ukvarjajo profitno predvsem s to dejavnostjo, in **podjetnike**, ki se ukvarjajo predvsem s kmetijstvom in ki to dejavnost izvajajo na vsaj 2/3 standardnega zemljišča ali na 50% gorskega ali drugega zemljišča z neugodnimi razmerami. Podjetniki plačujejo le zavarovalni prispevek za pokojnino; kmetijski proizvajalci in pridobljeni kmetijski proizvajalci (share farmers) plačujejo 50% prispevkov, drugih 50% pa plača lastnik zemlje.

Krita tveganja za samozaposlene, vključno s kmetijskimi proizvajalci, vključujejo medicinsko nego in nego pri porodniškem dopustu ter nadomestila za poškodbe na delu in poklicne bolezni skladno s posebnimi določevalnimi pogoji, ki jih predvideva posebna shema za samozaposlene.

Za primere invalidnosti, starosti, smrti (dedne pokojnine) in družinske pomoči obstaja **posebna shema**, pri kateri za samozaposlene ne obstajajo različni pogoji za pridobitev nadomestil. Edina zahteva je, da so zavarovani za primere invalidnosti, starosti in smrti (dedne pokojnine).

Zaposleni v kmetijstvu plačujejo odstotek prispevkov, ki se izračuna na podlagi 4 vrednosti in se giblje glede na velikost obdelovalne površine, starost zaposlenih, število delovnih dni in referenčni dohodek (t.i. splošno sprejeti ali dogovorjeni dohodek). Dnevni referenčni dohodek je 53,13 € in se vsako leto aktualizira z odlokom Ministrskega sveta.

Razmerja so prikazana v naslednji razpredelnici:

Vrsta zemljišča	Starost kmeta / Zavarovalni prispevek %		Število delovnih dni letno	Letni zavarovalni dohodek (€)
	Do 21 let	Nad 21 let		
			156	8,288.28
Standardna	22%	20,02%	208	11,051.04
Gorska ali druga z neugodnimi razmerami	19.60%	16.50%	260	13,813.80
			312	16,576.56

Razen tega kmetje plačujejo tudi prispevke za tveganja v primeru poškodb na delu ali poklicne bolezni, ki se prav tako izračunavajo na osnovi števila delovnih dni in referenčnega dohodka, ki za 2013 znaša 14.681, 10 €.

Dodatni prispevek 0, 61 € na delovni dan se zaračuna pri plačilu v pokojninski sklad.

Za tveganje v primeru porodniškega dopusta se fiksirani prispevek 7,49€ plačuje vsako leto.

4.3.1. Starostne pokojnine

Višina starostne pokojnine znaša po **20 letih zavarovalne 2% za vsako leto** plačevanja prispevkov (največ 40 let), množeno z referenčno plačo.

Referenčne plače so dogovorjeni (splošno sprejeti) dohodki, ki temeljijo na 4 vrednostih (navedenih zgoraj) in se usklajujejo z indeksom cen življenjskih potrebščin. Za vsako leto delovne dobe se povečajo za 1%.

Po novem sistemu se minimalno določeno obdobje 20. let plačevanja zavarovalnih prispevkov zahteva ne glede sistem, povezan s prispevki, ki se uporablja za izračun nadomestil.

Osebe, zavarovane po 1.1.1996, se lahko upokojijo pred dopolnjenim 70. letom starosti pod pogojem, da je višina njihove pokojnine enaka 1, 5-kratniku višine osnovnega minimalnega osebnega dohodka, določenega za namen socialne pomoči. Minimalno določeno obdobje 5. let plačevanja zavarovalnih prispevkov se uporablja za osebe, ki se upokojijo po dopolnjenem 70. letu starosti. **Po zakonu je določena starost za upokojitev naslednja:**

- samozaposleni moški in parapodrejeni delavci: 66 let in 3 mesec;
- samozaposlene ženske in parapodrejene delavke: 63 let in 9 mesecev.

Zgodnja upokojitev

Leta 2012 je bila starostna pokojnina (pensione di anzianità) zamenjana s pokojnino za zgodnjo upokojitev (pensione anticipata). Kadar se nadomestilo za starost podeljuje pred dopolnjenim 63 letom in 3 meseci starosti, oseba pa ima 42 let in 5 mesecev zavarovalna doba za moške in 41 let in 5 mesecev za ženske, se višina nadomestila ves čas zmanjšuje, s čimer se zmanjšuje tudi želja po zgodnji upokojitvi. Za 1% se zmanjša nadomestilo, kadar se želi upravičenec upokojiti 2 leti pred dopolnjenim 63 letom in 3 meseci starosti. Za 2% se zmanjša nadomestilo, kadar se želi upravičenec upokojiti 2 leti pred dopolnjenim 63 letom in 3 meseci starosti.

Pogoji za zgodnjo upokojitev se od 1.1.2012 postopoma povečujejo glede na zviševanje povprečne starosti prebivalstva. Leta 2013 se je zavarovalnadoba podaljšala na:

- 42 let in 5 mesecev zavarovalne dobe za moške;
- 41 let in 5 mesecev zavarovalne dobe za ženske.

4.3.2. Bolezen, porodniški dopust, invalidnost

Nadomestila in pomoči se podeljujejo po pogojih splošnega sistema socialnega zavarovanja v Italiji. Ne obstaja posebna shema za denarna nadomestila za primer bolezni za kmete, obrtnike in trgovce na drobno.

V primeru porodniškega dopusta zavarovana oseba 2 meseca pred rojstvom otroka in 3 mesece po rojstvu prejema nadomestilo za porodniški dopust v višini 80% osebnega dohodka (za zaposlene v kmetijstvu za nedoločen čas se upošteva minimalni dnevni dohodek). Nadomestila so v celoti financirana s prispevki.

Invalidnost

Denarna nadomestila za primer invalidnosti so omejena glede na dohodek. Oseba, ki želi pridobiti pravico do denarnega nadomestila, mora plačevati prispevke 5 let, od česar za 3 leta v zadnjih 5. letih. Višina nadomestila za primer invalidnosti in invalidske pokojnine ustrezajo njihovim zneskom v splošnem sistemu socialnega zavarovanja.

Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Nadomestila se izplačujejo skladno s posebnimi določenimi pogoji, predvideni v posebni shemi zanje.

V Italiji ne obstaja posebna zavarovalna shema za brezposelnost, ki bi vključevala zaposlene v kmetijstvu (kmetijske proizvajalce).

4.4. DANSKA

Danski sistem socialne varnosti se v celoti financira iz obdavčevanja (davki, plačani državnim in lokalnim oblastem), vključno s prispevkom za trg dela.

Socialne pomoči in nadomestila vključujejo: bolezni, hospitalizacijo, nadomestila za porodniški dopust, dnevna nadomestila za primer bolezni, porodniškega dopusta in readaptacijo; nadomestila za primere poškodb na delu in poklicnih bolezni; dodatek za pogrebino; invalidske pokojnine; sta-

rošne pokojnine in dodatne pokojnine; nadomestila za primer brezposelnosti; družinske dodatke.

Večina podshem danskega sistema socialne varnosti je obveznih, zato ne obstajajo pogoji za vključevanje v različne sheme.

Izjema je zavarovanje za primer brezposelnosti. Za to zavarovanje morajo biti zaposleni in samozaposleni vključeni v sklad za brezposelnost. Najvišje nadomestilo za primer brezposelnosti se lahko prejema 2 leti v obdobju 3 let.

Razen tega morajo zaposleni, zavarovani za primer brezposelnosti, izpolnjevati 2 pogoja: prvič, najmanj 1 leto morajo biti člani sklada za brezposelnost, če pa je oseba šele končala izobraževanje, ima pravico do nadomestila 1 mesec po koncu izobraževanja; drugič, oseba mora dokazati določeno število delovnih ur. Delovne ure se upoštevajo le, če je bila oseba hkrati član sklada za brezposelnost. Pri zavarovanju za polni delovni čas je potrebno plačati 1.924 delovnih ur v zadnjih 3 letih, pri zavarovanju za nepolni delovni čas pa 1.258 ur v zadnjih 3 letih. *Samozaposleni mora biti član sklada za brezposelnost najmanj 1 leto in mora dokazati vsaj 30-urni delovni teden. Osebe morajo biti na voljo uradu za zaposlovanje in aktivno iskati zaposlitev, če želijo prejemati nadomestilo.* Glede na starost (tj. ali je oseba mlajša ali starejša od 30 let) obstajajo različne vrste denarnih nadomestil za primer brezposelnosti.

4.4.1. Pokojnine

Državna pokojnina zagotavlja prihodke **ljudeм nad 65 letom starosti**, ki zapuščajo trg dela. Upokojitvena starost je različna glede na to, kdaj je oseba rojena. Leta 2011 je bilo doseženo soglasje o postopnem dvigu upokojitvene starosti **s 65 na 67 let.**

Zgodnja upokojitev

Zgodnja upokojitev velja za osebe, starejše od 40 let, ali za osebe med 18 in 39 letom starosti, ki lahko z medicinskimi dokumenti dokažejo, da zaradi določenih medicinskih okoliščin ne morejo opravljati dela. Za rojene pred letom 1954 je upokojitvena starost za zgodnjo upokojitev 60 let starosti. Za rojene po letu 1954 se upokojitvena starost postopoma dviguje. Oseba, ki želi pridobiti pravico do zgodnje upokojitve, mora izpolnjevati naslednje

pogoje: prebivati mora na Danskem, v drugi državi EGP ali v Švici; biti mora član sklada za brezposelnost in imeti plačane prispevke za obdobje med 25 in 30 let; biti mora člen sklada za brezposelnost za obdobje zgodnje upokojitve; odgovarjati mora pogojem za pridobitev pravice do nadomestila za primer brezposelnosti; biti mora na razpolago za delo, da pridobi potrdilo za zgodnjo upokojitev.

4.4.2. Nadomestila za primere poškodb na delu in poklicnih bolezni

Vsi zaposleni in tisti, ki opravljajo delo za danskega delodajalca, so vključeni po zakonu in zavarovani za to tveganje. Poškodbe na delu in poklicne bolezni morajo biti posledica opravljanja dela. Delodajalci morajo poročati o poškodbah na delovnem mestu. Zdravniki in stomatologi morajo o verjetnih poklicnih boleznih obveščati Upravni svet Agencije za industrijo.

Nadomestila za primer bolezni

Oseba, ki želi pridobiti pravico do nadomestila za primer bolezni, mora predložiti medicinske dokumente, ki potrjujejo, da zaradi bolezni ni zmožna delati. Razen tega so na Danes na podlagi podpisanega sporazuma socialni partnerji s področja kmetijstva odločili, da se bolnemu zavarovancu pri dokumentirani bolezni izplača dodatna premija, da se doseže nivo normalnega osebnega dohodka za obdobje bolezni. To izplačilo traja največ 8 tednov.

Rehabilitacija je povezana z dejavnostmi, ki vključujejo zaposlovanje in finančno pomoč in ki jih občine predlagajo ljudem z omejenimi zaposlitvenimi možnostmi. Rehabilitacija pripomore k hitrejši povrnitvi delovne zmožnosti, kar je glavni cilj socialne varnosti na Danskem.

Nadomestila za rojstvo in posvojitve

Za delavce, uslužbenke, samozaposlene in zakonce, ki pomagajo, nadomestila izplačujejo občine za vsak dan odsotnosti z dela zaradi teh vzrokov. V času nosečnosti, poroda in adaptacije se lahko plačujejo tudi potni stroški zaposlenim, uslužbencem, samozaposlenim in zakoncem, ki pomagajo. po dogovoru delodajalec plačuje osebni dohodek zaposlenemu med odsotnostjo za obdobje od 4 tednov pred porodom do 14 tednov po porodu. Plačilo ustreza standardnemu obdobju in vključuje nadomestila za porodniški dopust. Kot dodatek osebe 11 tednov prejemajo osebni dohodek v času porodniškega dopusta.

4.5. MAKEDONIJA

Obvezni prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti se zmanjšajo v primeru poškodbe na delu. Za leto 2013 so prispevki, izračunani kot odstotek bruto osebnega dohodka, naslednji: 7,3% za zdravstveno zavarovanje, 0,5% za dodatni prispevek za zdravstveno zavarovanje, 18% za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in 1,2% za brezposelnost.

Najvišji zavarovalni dohodek za osebe, ki sodelujejo v sistemu obveznega pokojninskega zavarovanja, je omejen do 6 povprečnih mesečnih osebnih dohodkov na podlagi povprečnega osebnega dohodka za leto 2012, ki ga objavi Državni statistični urad. Prag za leto 2013 je 183.570 denarjev (oz. 2.985 €). Najnižja zavarovalna vsota dohodka kot osnova za plačilo prispevkov za socialno zavarovanje je 50% povprečnega mesečnega dohodka.

4.5.1. Starostne in invalidske pokojnine

Pogoji, ki jih je potrebno izpolnjevati v obveznem pokojninskem sistemu za starostno pokojnino, so **starost 64 let za moške, 62 let za ženske in najmanj 15 let dolovne dobe**, razen v primerih invalidnosti in smrti. Nadomestil iz pokojninske sheme ni mogoče prejemati (dvigniti) prej kot 10 let pred z zakonom določeno upokojitveno starostjo.

Zavarovanci, ki imajo statut individualnih kmetijskih proizvajalcev, morajo za pridobitev pravice do pokojnine izpolnjevati določene pogoje, povezane z dolžino zavarovalnedobe po Zakonu o starosti kmetijskih proizvajalcev, prispevek za pokojninsko zavarovanje pa mora biti plačan za obdobje veljavnosti tega zakona.

Višina starostne pokojnine se določa glede na povprečni mesečni osebni dohodek, ki ga zaposleni prejema v celotni zavarovalnidoobi, toda ne prej kot 1.1.1970.

Invalidnost se določa v naslednjih kategorijah: I.kategorija – nezmožnost za delo, kadar je zavarovančeva zmožnost za delo zmanjšana za več kot 80%, tj. je prisotna trajna izguba delovne zmožnosti (splošna delovna nezmožnost); II.kategorija – kadar je delovna zmožnost zavarovanca zmanjšana za 50 do 80% (poklicna delovna nezmožnost).

4.5.2. Zavarovanje za primer brezposelnosti

Višina mesečnega nadomestila za primer brezposelnosti je osnovana na izračunanih in plačanih osebnih dohodkih s strani delodajalca v skladu z zakonom, kolektivno pogodbo o delu in pogodba o zaposlitvi. Nadomestilo

je v višini 50 % povprečnega osebnega dohodka za zadnjih 24 mesecev, kadar se nadomestilo prejema 12 mesecev, a oseba, ki ima pravico do nadomestila dalj kot 12 mesecev, prvih 12 mesecev prejema 50% povprečnega osebnega dohodka za zadnjih 24 mesecev, v ostalem obdobju pa 40% povprečnega osebnega dohodka.

4.5.3. Socialne pomoči

Pravico do socialne pomoči imajo osebe, ki so sposobne delati in opravljati gospodinjska opravila, toda zaradi pomanjkanja materialne varnosti ali drugih normativnih aktov ne morejo zagotoviti dovolj življenjskih sredstev. Višina socialne pomoči za upravičence je 2.140 denarjev. Za vsakega naslednjega člana gospodinjstva se osnovni razmer povečuje za koeficient 0,37, toda do 5 članov gospodinjstva.

4.5.4. Zdravstveno zavarovanje

V Makedoniji je zdravstveno zavarovanje obvezno in prostovoljno. Obvezno zdravstveno zavarovanje velja za vse državljane, da se zagotavljajo medicinske storitve po načelu univerzalnosti, solidarnosti, enakopravnosti in učinkovite uporabe sredstev.

Prostovoljno zdravstveno zavarovanje ponuja medicinske storitve, ki niso vključene v obvezno zdravstveno zavarovanje.

V okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja so po zakonu predvidena različna denarna nadomestila, in sicer: pravica do nadomestila osebnega dohodka v času odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodbe, nosečnosti, poroda in porodniškega dopusta ter pravica do povrnitve potnih stroškov.

4.6. SLOVENIJA

Osnova za izračun višine prispevka za pokojnino za starost, invalidnost in smrt (dedne pokojnine) za zaposlene je osebni dohodek in vsi drugi dohodki iz dela.

Od 1.1.2014 je najnižja osnova 60% povpračjega letnega osebnega dohodka zaposlenih v Sloveniji, ki je preračunan po mesecih.

Višina **pokojninskega prispevka**, ki ga plačuje **zaposleni, je 15,5%, delodajalec pa prispeva 8, 85%**.

Samozaposleni so prvih 12 mesecev od registracije opravičeni plačila prispevkov, naslednjih 12 mesecev pa zavarovanec plačuje 50% določene voste, delodajalec pa 30%.

Za kmetijske proizvajalce se uporabljajo naslednje zavarovalne osnove

za plačevanje prispevkov: za leti 2013 in 2014 – minimalni osebni dohodek; 2015 – 54% povprečnega osebnega dohodka; 2016 – 56% povprečnega osebnega dohodka; 2017 – 58% povprečnega osebnega dohodka; 2018 – 60% povprečnega osebnega dohodka.

Za brezposelne zavarovance je osnova za plačilo prispevkov višina izplačanega denarnega nadomestila za brezposelnost ali zavarovalna osnova, za katero urad za zaposlovanje plačuje prispevke. Zavarovanec plačuje prispevke v višini 15,5%, urad za zaposlovanje pa plačuje drugi del prispevka v višini 8,85%.

Za obvezno zdravstveno zavarovanje je od marca 2014 najnižja osnova za plačilo prispevkov 60 % povprečnega osebnega dohodka.

Prispevek za starševsko varstvo je 0,10% , ki jih plačuje zavarovanec, in 0, 10 %, ki jih plačuje delodajalec na podlagi določene zavarovalne osnove.

Za primere poškodb na delu in poklicnih boleznih znaša prispevek 0,53% in ga plačuje delodajalec.

Za primere brezposelnosti zavarovanci obvezno prispevajo 0,14% zavarovalne osnove, delodajalci pa 0,06% zavarovalne osnove.

4.6.1. Starostne in invalidske pokojnine

Pravica do starostne pokojnine je odvisna od tega, ali je dosežena določena starost in zavarovalnadoba za starostne pokojnine ali za pokojnine z zavarovanjem brez dokupa študijskih let.

Za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine mora oseba izpolnjevati 2 pogoja, ki se v predhodnem obdobju razlikujeta glede na spol zavarovanca.

Za ženske: starost 58 let in 4 mesece, zavarovalnadoba 38 let in 8 mesecev brez dokupa izravnalnega (kvalificiranega) obdobja; starost 62 let in 20 let minimalne zavarovalnedobe; starost 64 let in 15 let minimalne zavarovalnedobe.

Za moške: starost 58 let in 8 mesecev, zavarovalna doba 40 let brez dokupa izravnalnega (kvalificiranega) obdobja; starost 64 let in 20 let minimalne zavarovalnedobe; starost 65 let in 15 let minimalne zavarovalnedobe.

Leta 2014 je najnižja pokojninska osnova 74,5% povprečnega osebnega dohodka z odštetimi davki in prispevki. Osnova se določa vsako leto.

Invalidske pokojnine

Pravica do pridobitve invalidske pokojnine je odvisna od stopnje invalidnosti zavarovanca in od nekaterih drugih pogojev, določenih z zakonom.

Invalidska komisija določa stopnjo invalidnosti.

Zavarovanci, ki postanejo invalidi, so uvrščeni v eno izmed 3 kategorij glede na stopnjo delovne zmožnosti.

Družinske pokojnine

Zakon zagotavlja družinsko pokojnino po smrti zavarovanca ali upravičenca, pri čemer dediču pripada najmanj 33% pokojninske osnove pokojnika.

4.6.2. Starševski dopust

Vključuje različne vrste pravic do odsotnosti z dela zaradi rojstva ali nege otroka, ki pripadajo osebi, ki dejansko skrbi za otroka.

Starševski dopust vključuje: porodniški dopust (105 dni); starševski dopust (90 dni); dopust za nego in varstvo otroka (260 dni); posvojiteljski dopust (120 ali 150 dni).

Plačila za starševski dopust ne morejo biti nižja od 55% minimalnega osebnega dohodka.

4.6.3. Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Zavarovanci prejemajo invalidsko pokojnino v primeru poškodb na delu ali poklicnih boleznih, ki so posledica opravljanja določenega dela. V primeru smrti zavarovanca lahko družinski člani pridobijo pravico do vdovske pokojnine ali družinske pokojnine v višini obsega obveznega zavarovanja.

4.6.4. Zavarovanje za primer brezposelnosti

Za pridobitev pravice do nadomestila morajo osebe odgovarjati na določene pogoje. Pravico do nadomestila za brezposelnost pridobijo brezposelni v naslednjih primerih: če je bila oseba zavarovana za primer brezposelnosti vsaj 9 mesecev v zadnjih 24 mesecih pred izgubo dela; če ima plačane prispevke (izjema so zaposleni, katerim delodajalec ni plačeval prispevkov); če je izgubila delo, delovni odnosi pa niso bili prekinjeni po njeni krivdi; če je registrirana v uradu za zaposlovanje in je vložila prošnjo za pridobitev pravic do nadomestila za brezposelnost v 30 dneh po prekinitvi obveznega zavarovanja.

4.6.5. Obvezno zdravstveno zavarovanje

Zagotavlja zavarovancem zavarovanje do stopnje, predvidene v Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, in vključuje: plačilo medicinskih storitev; nadomestilo osebnega dohodka v času odsotnosti z dela; pogrebno in posmrtnino; povrnitev potnih stroškov zaradi iskanja medicinskih storitev.

4.7. ČEŠKA

Prispevki za socialno zavarovanje, ki jih plačuje **delodajalec**, znašajo **25% osnove za oceno določenega obdobja** in vključujejo: 2,3% za zdravstveno zavarovanje; 21,5% za pokojninsko zavarovanje; 1,2% za državno politiko zaposlovanja.

Delavci in uslužbenci plačujejo 6,5% za pokojninsko zavarovanje na osnovi za oceno določenega obdobja.

Samozaposleni plačujejo 29,2% na osnovi za oceno (vključno 1,2% za državno politiko zaposlovanja), za prostovoljno zdravstveno zavarovanje pa 2% (minimalni prispevek je 115 kron).

4.7.1. Starostne in invalidske pokojnine

Starostna pokojnina je sestavljena iz 2 delov: **osnovni znesek** (isti za vse vrste pokojnin ne glede na trajanje zavarovalne dobe in višino dohodkov zavarovanca – približno 9 % povprečnega osebnega dohodka) in **odstotkovni znesek**, povezan z dohodki, ki se izračuna na osebni osnovi ocene in trajanja zavarovalne dobe. Osnovni znesek znaša 2.230 kron (87 €) mesečno, k njemu pa se prišteje še odstotkovni znesek, povezan z dohodki, ki se izračuna na osebni osnovi ocene in trajanja zavarovalne dobe (1,5% osebne osnovne ocene za 1 leto zavarovanja). Za pridobitev pravice do pokojnine je potrebno izpolnjevati naslednje pogoje: zahtevana zavarovalnoba od 25 do 35 let – odvisno od leta, v katerem je oseba dopolnila starost za upokojitev. Upokojitvena starost se dviguje na letni osnovi: za moške po 2 meseca na leto, za ženske po 4 mesece do dopolnjenih 68 let starosti za moške in ženske, rojene 1983. Skladno z veljavno zakonodajo se bo upokojitvena starost dvigala po 2 meseca za vse, rojene leta 1984 in kasneje.

Zakon ne določa minimalnega in maksimalnega zneska pokojnine.

Zgodnja in odložena upokojitev

Višina pokojnine, povezana z dohodkom, se zmanjšuje za 0,9% za vsako (tudi nepolno) 3-mesečno obdobje, za katero se prejema pokojnino v okviru 720-dnevnega referenčnega obdobja pred normalno upokojitveno starostjo in za 1,5% za vsako obdobje prejemanja pokojnine v 3 mesecih pred tem referenčnim obdobjem, in sicer do maksimalno 3 dodatnih let.

Za odloženo upokojitev je določena minimalna omejitev 3 mesecev po normalni upokojitveni starosti. Za vsakih 3 mesece ekonomske aktivnosti, v katerih se upokojitev odlaga, se predvideva 1,5% povečanje referenčne vrednosti.

Dokler upravičenec do starostne pokojnine dela (in prejema samo polovico pokojnine), se njegova pokojnina povečuje za 1,5% za vsakih 180 koledarskih dni ali za 0,4% za vsakih 360 dni, če upravičenec dela in prejema celotno pokojnino.

4.7.2. Bolezen in porodniški dopust

Nadomestila za bolezen, poroniški dopust, pomoči za spremljevalce in kompenzacijska nadomestila v času nosečnosti in porodniškega dopusta izplačuje **Sklad za zavarovanje za primer bolezni**. *Zaposleni (obvezno) in samozaposleni (prostovoljno) sodelujejo v zavarovanju za primer bolezni.*

Nadomestilo za bolezen

Nadomestila se izplačujejo vedno na 15. koledarski dan v obdobju trajanja delovne nezmožnosti in se plačujejo za vsak koledarski dan. Za prvih 14 dni delavec ali uslužbenec prejema nadomestilo s strani delodajalca namesto osebnega dohodka za vsak delovni dan. Uslužbenci nimajo pravico do nadomestila za prve 3 dni bolezni. Višina nadomestila za bolezen je 60% dnevne osnove ocene za 15 do 30 koledarskih dni bolezni, 66% za 31 do 60 dni bolezni in 72% za več kot 61 dni bolezni.

Nadomestilo za porodniški dopust

Za pridobitev pravice do prejemanja nadomestila za porodniški dopust mora mati plačevati zavarovanje za primer bolezni za vsaj 270 dni v zadnjih 2 letih. Če je ženska samozaposlena, mora plačevati zavarovanje za primer bolezni za vsaj 180 dni v 1 letu pred porodniškim dopustom. Nadomestilo se izplačuje 28 tedno, če pa se rodijo dvojčki (ali več otrok) se nadomestilo plačuje 37 tednov.

Drugi sistem socialne pomoči, ki ni povezan z zavarovalnimi prispevki, se financira iz državnega proračuna. Preko tega sistema država pomaga družinam z vzdrževanimi otroki v določenih socialnih situacijah, ko družina ne zmore najti rešitve z lastnimi močmi in sredstvi.

Tretji sistem so socialne storitve. V okviru tega sistema se podeljujejo enkratna ali večkratna nadomestila: pomoč za vzdrževanje, dodatek za stanovanjske stroške in izredna neodložljiva pomoč. Nadomestila so namenjena ljudem z nizkimi dohodki ali v primerih izrednih stanj. Območni uradi za zaposlitev upravljajo pomoči v primeru materialnih potreb in nega, sredstva pa se financirajo iz centralnega proračuna (splošna obdavčitev).

4.7.3. Pomoči za primer brezposelnosti

Spadajo v 4. sistem, ki zajema politiko zaposlovanja in trga dela. Oseba,

ki išče delo, ima pravico do pomoči za primer brezposelnosti, če je pred izgubo dela izpolnila pogoje, da je bila pokojninsko zavarovana vsaj 12 mesecev v zadnjih 3 letih in je registrirana pri uradu za zaposlovanje. Roki zagotavljanja pomoči za primer brezposelnosti so: za osebe do 50. leta starosti – 5 mesecev; za osebe med 50. in 55. letom starosti – 8 mesecev; za osebe nad 55. letom starosti – 11 mesecev.

Znesek pomoči za primer brezposelnosti je odstotek povprečnega neto osebnega dohodka pri zadnji zaposlitvi ali odstotek ocene osnove, kadar je iskalec dela samozaposlen: 65% za prva 2 meseca; 45% za ostalo obdobje.

4.8. BOLGARIJA

Zaradi tristebnega modela je v Bolgariji treba ločiti 2 kategoriji oseb: zaposleni in samozaposleni.

Pri zaposlenih je zavarovalni prispevek za starostne, invalidske pokojnine in smrt (I. steber) 17,8% za osebe, rojene pred 1.1.1960 (od tega 9,9% plača delodajalec, 5,7% zaposleni), za osebe, rojene po tem datumu, pa znaša pokojninski prispevek **12,8%** (od tega 7,1% plača delodajalec, 5,7% pa zaposleni). Zavarovalni prispevek za splošne pokojninske sklade (drugi steber) je za osebe, rojene po 31.12.1959, 5% zavarovalnega dohodka, od tega plača delodajalec 2,8%, zaposleni pa 2,2%.

Minimalni mesečni znesek zavarovalnega dohodka, za katerega se plačujejo prispevki, znaša 340 levov (za leto 2014), tj. znesek minimalnega osebnega dohodka v državi, ki je najnižji zavarovalni prag za zaposlene.

Maksimalni znesek zavarovalnega dohodka, za katerega se plačujejo prispevki, znaša 2.400 levov (za leto 2014).

Država kot tretji delodajalec sodeluje v Pokojninskem skladu v splošnem državnem zavarovanju z 12-odstotnim prispevkom.

Pri samozaposlenih, vključno s kmetijskimi proizvajalci in proizvajalci tobaka, je zavarovalni prispevek 17,8% za pokojnine v I. stebru, če so rojeni pred 1.1.1960, in 12,8%, če so rojeni po tem datumu.

Zavarovalni prispevek samozaposlenih za splošne pokojninske sklade (za osebe, rojene po 31.12.1959) znaša 5% zavarovalnega dohodka.

Minimalni zavarovalni dohodek za samozaposlene je določen skladno z letnim obdavčenim dohodkom, ki so ga realizirali v predhodnem letu in se giblje od 420 do 550 levov mesečno.

Minimalni zavarovalni dohodek za kmetijske proizvajalce in proizvajalce tobaka, za katerega se morajo zavarovati, je 240 levov (120€), maksimalni pa 2.400 levov.

4.8.1. Pokojnine

Pokojnino za delovno dobo in starostiz državnega splošnega zavarovanja (I. steber) je moč pridobiti pri starosti 63 let in 8 mesecev (za moške) ter 60 let in 8 mesecev (za ženske) za leto 2014. Zahteva se tudi **zavarovalna doba**, ki mora biti za moške 37 let in 8 mesecev ter 34 let in 8 mesecev za ženske. Upokojitvena starost in zavarovalna doba se bosta postopoma dvigala po 4 mesece na leto do starosti 65 let (za moške) in 63 let (za ženske) ter do 40 let zavarovalne dobe (za moške) in 37 let zavarovalne dobe (za ženske). Če navedeni pogoji niso izpolnjeni, mora imeti zavarovanec za pridobitev pravice do pokojnine za delovno dobo in starost vsaj 15 let in 8 mesecev zavarovalne dobe in leta 2014 biti star 65 let in 8 mesecev (za moške in ženske). Obstajata minimalni in maksimalni znesek pokojnin za delovno dobo in starost.

Odložena upokojitev

Osebe se lahko upokojijo kasneje, kot je to določeno z zakonom. Ne obstaja maksimalno obdobje za odloženo upokojitev. Za vsako leto odložene upokojitve se dodajo 4% letno.

Dodatna starostna pokojnina (obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje v drugem stebru).

Oseba mora dopolniti obvezno upokojitveno starost in imeto potrebno delovno dobo, da pridobi pravico do pokojnine iz splošnega državnega zavarovanja (prvi steber). Dodatne starostne pokojnine iz splošnih pokojninskih skladov (drugi steber) se bodo začele izplačevati 2023. leta, saj so vanje vključene osebe, rojene po 31.12.1959. Višina dodatne pokojnine iz drugega (kapitalskega) stebra se izračuna na podlagi zbranih sredstev na individualni partidi osebe in domenovani življenjski dobi.

Zgodnja upokojitev

Zgodnja pokojnina za delovno dobo in starost se lahko plačuje samo osebam, zaposlenim v 1. in 2. kategoriji dela in učiteljem.

Socialne starostne pokojnine (na osnovi dohodkovnega kriterija)

Za pridobitev pravice do te pokojnine mora biti oseba stara 70 let, letni

dohodek na člana gospodinjstva pa ne sme presegati vsote minimalnega zagotavljenega dohodka, določenega za državo v zadnjem letu. Višina socialne pokojnine je 75% minimalne starostne pokojnine iz splošnega državnega zavarovanja.

Pokojnine za invalidnost kot posledica bolezni

Te pokojnine zagotavlja splošno državno zavarovanje (I. steber). Za osebe do 25. leta starosti se zahteva vsaj 1 leto zavarovalne dobe, do 30. leta starosti – 3 leta zavarovalne dobe in nad 30. letom starosti – 5 let zavarovalne dobe.

Socialne invalidske pokojnine

Te pokojnine se izračunavajo na podlagi dohodkovnega kriterija. Pravico do socialne invalidske pokojnine imajo osebe, stare 16 let, s trajno delovno nezmožnostjo in/ali več kot 71% stopnjo invalidnosti. Socialne invalidske pokojnine se izračunajo kot odstotek socialne pokojnine za delovno dobo in starost, njihov znesek pa se giblje glede na stopnjo invalidnosti.

4.8.2. Bolezen in porodniški dopust

Splošni prispevek za bolezen in porodniški dopust znaša 3,5%, od tega zaposleni prispeva 1,4% svojega zavarovalnega dohodka, delodajalec pa 2,1% iste osnove.

Samozaposleni, vključno s kmetijskimi proizvajalci in proizvajalci tobaka, plačujejo 3,5%. Zavarovanje za primer bolezni in porodniškega dopusta je za samozaposlene prostovoljno.

Osebe, ki se zavarujejo za primer bolezni in porodniškega dopusta, imajo pravico do denarnega nadomestila za to tveganje, ki ga plačuje splošno državno zavarovanje. Za pridobitev pravice do tega nadomestila mora oseba vsaj 6 mesecev plačevati zavarovalne prispevke za to tveganje.

Dnevno denarno nadomestilo za začasno delovno nezmožnost zaradi bolezni znaša 80% povprečnega dnevnega bruto zaslužka ali povprečnega dnevnega zavarovalnega dohodka za obdobje 18 koledarskih mesecev. Prve 3 dni bolniškega dopusta plačuje delodajalec (in sicer 70% dohodka), od 4. dne dalje pa denarno nadomestilo plačuje splošno državno zavarovanje in znaša 80% osnovnega osebne dohodka ali zavarovalnega dohodka.

Nadomestila za porodniški dopust

Dnevno denarno nadomestilo za obdobje nosečnosti in porod znaša

90% povprečnega dnevnega bruto zaslužka ali povprečnega dnevnega zavarovalnega dohodka za obdobje 24 koledarskih mesecev pred porodniškim dopustom. **Mati, ki je zavarovana za primer bolezni in porodniškega dopusta, ima pravico do denarnega nadomestila pri nosečnosti in porodu za obdobje 410 koledarskih dni, od tega ji 45 dni pripada pred porodom.**

Nadomestilo za nego in varstvo majhnega otroka

Višina tega nadomestila je enaka minimalnemu osebnemu dohodku (za leto 2014) in se plačuje do otrokovega 2. leta starosti.

4.8.3. Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Zavarovalne prispevke plačujejo samo delodajalci. Prispevki se gibljejo od 0,4% do 1,1% glede na zahtevnost dela in pogostost poškodb na delu oz. tveganja poklicne bolezni.

Zahteve za minimalno zavarovalno dobo ne obstajajo. Višina denarnega nadomestila za poškodbo na delu in poklicno bolezen v primeru začasne delovne nezmožnosti znaša 90 % zavarovalnega dohodka zavarovanca in se plačuje od prvega dne začasne delovne nezmožnosti do popolnega okrevanja ali do izdaje odločbe za trajno delovno nezmožnost zaradi poškodbe na delu ali poklicne bolezni.

Pri invalidski pokojninah zaradi poškodbe na delu in poklicne bolezni znaša mesečna pokojnina med 30 in 40% zavarovalnega dohodka zavarovanca pred pojavom invalidnosti in je odvisna od stopnje invalidnosti.

Dodatek za tujo pomoč

Če zavarovanec potrebuje stalno pomoč in spremstvo druge osebe za opravljanje svojih vsakodnevnih funkcij, prejema mesečni dodatek v višini 75% socialne starostne pokojnine.

4.8.4. Brezposelnost

Vse osebe, zaposlene s pogodbo o delu, so obvezno zavarovane za primer brezposelnosti. Zavarovanci plačujejo 0,4% prispevka, delodajalec pa 0,6% zavarovalnega dohodka.

Za pridobitev pravice do denarnega nadomestila za brezposelnost mora oseba plačevati zavarovalne prispevke v Sklad za brezposelnost vsaj 9 mesecev v zadnjih 15 mesecih pred prekinitvijo zavarovanja, biti mora registrirana pri Agenciji za zaposlovanje in pridobiti pravico do pokojnine za delovno dobo in starost.

Nadomestilo za brezposelnost znaša 60% povprečnega dnevnega zaslužka (zavarovalnega dohodka) v zadnjih 24 mesecih pred izgubo dela. Rok

prejemanja nadomestila se giblje od 4, če je bila oseba zavarovana vsaj 3 leta, do 12 mesecev, če je bila oseba zavarovana več kot 25 let. Obstajata minimalni in maksimalni znesek nadomestila. Višina nadomestila se zmanjšujesorazmerno pri osebah, zaposlenih z nepolnim delovnim časom.

Samozaposleni, vključno s kmetijskimi proizvajalci in proizvajalci tobaka, se ne morejo zavarovati za primer brezposelnosti.

4.8.5. Zdravstveno zavarovanje

Obvezni prispevki za zdravstveno zavarovanje znašajo 8% zavarovalnega dohodka. Osnova prispevkov je enaka kot pri obveznem splošnem zavarovanju. Za zdravstveni prispevek delodajalci prispevajo 60%, zaposleni pa 40%. Samozaposleni plačujejo celotni prispevek (8%).

Obvezno zdravstveno zavarovanje upravljajo Državna zdravstveno-zavarovalna blagajna in 28 območnih enot blagajne, ki zagotavljajo naslednje vrste medicinske pomoči: postopki za preventivo bolezni, ki jih opravljajo zdravniki in stomatologi; postopki za zgodnje odkrivanje bolezni, ki jih opravljajo zdravniki in stomatologi; bolnišnična in izvenbolnišnična pomoč za odkrivanje in zdravljenje osnovnih bolezni po kliničnih poteh; medicinska skrb za matere med nosečnostjo, porodom in porodniškim dopustom; predpisovanje in izdajanje zdravil, potrjenih za uporabo...

Obstaja tudi prostovoljno zdravstveno zavarovanje, ki ga izvajajo delniške družbe, registrirane skladno s Trgovskim zakonom in nudijo dodatne pakete medicinskih storitev in medikamentov, ki niso vključeni v osnovni zdravstveni paket.

4.9. ROMUNIJA

Socialna varnost (socialno zavarovanje) se v Romuniji financira s socialnozavarovalnimi prispevki, prihodki lokalnih proračunov in državnega proračuna. Temelji na tristebnem modelu. Družinske in socialne pomoči se financirajo iz davkov. Druge sheme so financirane predvsem s prispevki.

4.9.1. Starost, invalidnost in smrt

Zavarovanci v prvem steber plačujejo prispevke v višini 10,50%. Obstaja zgornja meja, ki se uporablja za osnovo za plačevanje prispevkov in znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka. Za drugi

steber se odštejejo 4% prispevka za prvega steber in se prenesejo v drugi steber. Višina prispevkov za drugi steber se bo postopoma dvigala za 0,5% vsako leto, dokler ne bo znašala 6%. Obstaja zgornja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun in znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka.

Delodajalci v prvi steber plačujejo prispevke, ki se gibljejo glede na delovne pogoje: 20,80% pri normalnih delovnih pogojih, 25,80% pri težkih in zdravju škodljivih delovnih pogojih in 30,80% pri posebnih delovnih pogojih. Obstaja zgornja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun in znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka, pomnožen s povprčnim številom zaposlenih.

Samozaposleni v prvi steber plačujejo prispevke v višini 31,30% (vključno prispevek v višini 4% za drugi steber). Za osnovo izračuna obstajata minimalni prag, ki znaša 35% napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka, in maksimalni prag, ki znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka.

Za drugi steber se odštejejo 4% od prispevka za prvi steber in se prenesejo v drugi steber. Višina prispevkov za drugi steber se bo postopoma dvigala za 0,5% vsako leto, dokler ne bo znašala 6%. Kot pri prvem stebru tudi tu obstaja zgornja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun.

Starostne pokojnine iz prvega stebra

Oseba, ki je bila zavarovana v splošnem pokojninskem sistemu (1. steber), ima pravico do starostne pokojnine, če ustreza standardnim pogojem za upokojitveno starost in minimalno zahtevano zavarovalno dobo. Obstaja razlika v upokojitveni starosti za moške in ženske: za moške – 64 let in 7 mesecev (1.6.2013), ki se bo do 1.1.2015 dvignila do 65 leta starosti; za ženske – 59 let in 7 mesecev (1.6.2013), ki se bo do 1.1.2030 dvignila do 63 leta starosti. Kljub temu pa velja za moške in ženske enaka minimalna zavarovalna doba, in sicer 14 let in 2 meseca (1.6.2013), ki se bo do 1.1.2015 dvignila do 15 let.

Spremenila se bo tudi razlika v zavarovalni dobi s polnimi prispevki: za moške – 34 let in 2 meseca (1.6.2013), ki se bo do 1.1.2015 dvignila do 35 let; za ženske – 29 let in 1 mesec (1.6.2013), ki se bo do 1.1.2030 dvignila do 35 let.

Starostne pokojnine iz prvega stebra se izračunavajo in plačujejo mesečno na podlagi točkovnega sistema, ki se določa s trajanjem zavarovalne

dobe in višino dohodkov (ki so različni za vsakega zavarovanca) ter vrednostjo pokojninskih točk (ki je enaka za vse upokojenece).

Starostne pokojnine iz drugega stebra

Te pokojnine se izračunavajo in izplačujejo iz drugega stebra kot enkratni zneski, ki so enaki neto aktivnom, zbranim na individualnih računih sodelujočih v pokojninskem skladu. Sodelujočim je zagotovljen znesek plačanih prispevkov z odštetimi penali za transfer in zakonsko določenimi taksami.

4.9.2. Bolezen in porodniški dopust

Zavarovanci plačujejo prispevke za nadomestilo v naravi v višini 5,5%. *Ni prispevka za denarna nadomestila. Ne obstaja zgornja meja za izračun nadomestil.*

Delodajalci plačujejo prispevke v višini 5,2% za nadomestilo v naravi in 0,85% za denarna nadomestila. Glede višine prispevka za denarna nadomestila se uporablja zgornja meja za izračun nadomestila, ki znaša 12-kratnik minimalnega bruto osebnega dohodka za vse zaposlene.

Samozaposleni plačujejo prispevke v višini 5,5% za nadomestilo v naravi in 0,85% za denarna nadomestila.

Zgornja meja za izračun prispevkov je minimalni bruto osebni dohodek, za prispevek za denarna nadomestila pa je zgornja meja 12-kratnik minimalnega bruto osebnega dohodka.

Upokojenci prav tako plačujejo prispevke za nadomestilo v naravi v višini 5,5%. Ne plačujejo prispevka za denarna nadomestila.

Za pridobitev pravice do nadomestila za bolezen mora imeti zavarovanec vsaj 6 mesecev zavarovalne dobe v predhodnih 12 koledarskih mesecih pred boleznijo.

Nadomestilo za nego in varstvo otroka

Zavarovanec ima pravico prekiniti svojo dejavnost in hkrati prejemati nadomestilo za bolezen v primeru, ko njegov otrok, star do 7 let, zboli. Če je otrok s posebnimi potrebami, se ta pravica podaljša do otrokovega 18. leta starosti.

Zdravniška nadomestila

Ta nadomestila se plačujejo osebam, ki so plačali vsaj 1 mesečni prispevek v zadnjih 12 mesecih. Ne obstajajo zahteve za obvezno zavarovalno dobo za določene kategorije ljudi, kadar je potrebno opraviti nujen operativni poseg, pri tuberkulozi, aidsu in drugih nalezljivih boleznih.

Denarna nadomestila za bolezen oz. začasno delovno nezmožnost znašajo 75% povprečnega mesečnega osebnega dohodka zavarovanca (100%

pri nujnih operativnih posegih, tuberkulozi, aidsu in drugih nalezljivih boleznih).

Nadomestila za preventivo in rehabilitacijo

To nadomestilo se podeljuje za obdobje rehabilitacije, in sicer v obliki zagotavljanja alternativne zaposlitve in denarnega nadomestila, da se nadomesti del prihodkov, izgubljenih zaradi zmanjšane delovne osebnosti. Višina nadomestila ne more biti višja od 25% povprečnega mesečnega osebnega dohodka zavarovanca v zadnjih 6 mesecih pred pojavom delovne nezmožnosti. Nadomestilo se plačuje maksimalno 90 dni na leto. Višina nadomestila znaša 75% povprečnega mesečnega osebnega dohodka zavarovanca v zadnjih 6 mesecih pred pojavom delovne nezmožnosti.

Nadomestilo za porodniški dopust

Ta nadomestila se plačujejo osebam, ki so plačali vsaj 1 mesečni prispevek v zadnjih 12 mesecih. Zavarovana mati prejema nadomestilo za porodniški dopust 120 koledarskih dni (63 pred porodom, 63 po porodu). Maksimalni mesečni osebni dohodek za izračun nadomestila znaša 12-kratnik minimalnega bruto osebnega dohodka. Nadomestilo se plačuje tudi v primerih, če je otrok rojen mrtev.

4.9.3. Brezposelnost

Zavarovanci plačujejo zavarovalni prispevke višini 0,5%. *Obstaja zgornja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun prispevkov in znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka.*

Delodajalci plačujejo zavarovalni prispevke višini 0,5%. Ne obstaja zgornja meja za izračun prispevkov.

Samozaposleni se za to tveganje zavarujejo prostovoljno. Višina prispevkov je 1%. Obstaja spodnja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun prispevkov in je enaka minimalnemu bruto osebnemu dohodku, ter zgornja meja, ki znaša 5-kratnik minimalnega bruto osebnega dohodka.

Pravico do nadomestila za brezposelnost imajo registrirani brezposelni, ki odgovarjajo naslednjim zahtevam: stalno bivajo v Romuniji; nimajo zaposlitve in dohodkov kot samozaposleni (ali je dohodek iz samostojne dejavnosti nižji od referenčnih socialnih kazalcev); so stari od 18 let do z zakonom določene upokojitvene starosti; so zmožni za delo; imajo možnost zaposlitve; aktivno iščejo delo; so registrirani pri okrožni agenciji za zaposlovanje.

Registrirani brezposelni, ki niso po svoji krivdi ostali brez zaposlitve, morajo vložiti prošnjo za nadomestilo za brezposelnost v 12 mesecih in morajo imeti plačane prispevke za vsaj 12 mesecev v zadnjih 24 mesecih pred vlo-

žitvijo prošnje, da lahko prejmejo nadomestilo za brezposelnost iz zavarovalne sheme za primer brezposelnosti. Trajanje izplačevanja nadomestila se giblje glede na dolžino zavarovalne dobe: 6 mesecev za zavarovalno dobo od 1 do 5 let; 9 mesecev za zavarovalno dobo od 5 do 10 let; 12 mesecev za zavarovalno dobo več kot 10 let. Pri osebah, končali izobraževanje, je to obdobje 6 mesecev.

4.9.4. Poškodbe na delu in poklicne bolezni

Ne obstajajo zahteve za delavce in uslužbenca za to vrsto zavarovanja.

Delodajalci plačujejo prispevke v višini od 0,15% do 0,85% glede na pogostost poškodb in zahtevnost razredov tveganja. Ne obstaja zgornja meja za osnovo izračuna.

Samozaposleni se zavarujejo prostovoljno. Višina prispevka je 1%. *Obstaja spodnja meja, ki se uporablja za osnovo za izračun in znaša 35% napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka, ter zgornja meja, ki znaša 5-kratnik napovedovanega povprečnega bruto osebnega dohodka.*

Nadomestila pri začasni delovni nezmožnosti

Oseba, ki je zavarovana za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni, ima pravico do nadomestila za začasno delovno nezmožnost, če je le-ta posledica poškodbe na delu ali poklicne bolezni. Ne obstajajo zahteve za zavarovalno dobo. Nadomestilo se plačuje maksimalno 180 dni na leto in se lahko podaljša do 270 dni.

Nadomestila za začasno spremembo delovnega mesta in zmanjšani delovni čas

Oseba, ki je zavarovana za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni, ima pravico do nadomestila za začasno spremembo delovnega mesta, če je le-ta posledica poškodbe na delu ali poklicne bolezni in oseba ni sposobna opravljati dela na svojem običajnem delovnem mestu, pri čemer je ta sprememba začasna. Nadomestilo se plačuje maksimalno 90 dni na leto. Nadomestila pri začasni delovni nezmožnosti zaradi bolezni se izračunavajo in izplačujejo mesečno v višini 80% (100% v primerih izrednih medicinskih/kirurških situacij) povprečnega mesečnega bruto osebnega dohodka, ki ga je oseba prejela v zadnjih 6 mesecih pred pojavom spremembe delovne zmožnosti.

4.9.5. Zdravstveno zavarovanje in zdravstvena nega

Vse osebe, ki zakonito prebivajo v Romuniji, vključno s tujimi državljani s stalnim prebivalstvom, so vključene v državno zdravstvenozavarovalno bla-

gajno. Za pridobitev medicinskih storitev mora zavarovanec in od njega odvisne osebe plačati vsaj 6 mesečnih prispevkov v zadnjih 12 mesecih. V primerih nujnih operativnih posegov, tuberkolize, aidsa ali drugih nalezljivih bolezni se ne zahteva izpolnjevanje pogojev. Prostovoljno zavarovanje je dostopno tudi začasno bivajočim tujcem in diplomatskemu osebju v Romuniji.

Zdravstvene storitve predlagajo neposredno lokalni zdravstvenozavarovalni skladi in vključujejo splošno in specializirano medicinsko pomoč, izvenbolnišnično medicinsko pomoč, hospitalizacijo, zdravlila, medicinske pripomočke, rehabilitacijo, preventivno medicinsko pomoč, skrb za porodnice, prevoz in druge medicinske storitve.

ZAKLJUČEK POGlavJA:

Prvi sklep, do katerega smo prišli v tem poglavju, se nanaša na različen obseg socialnozavarovalnih tveganj za zaposlene in samozaposlene, vključno s kmetijskimi proizvajalci, na eni strani v splošnih sistemih socialnega zavarovanja, na drugi strani pa v posebnih shemah samo za zaposlene v kmetijstvu.

Analiza 9 držav pokaže naslednje:

1. V državah, vključenih v projekt, so **zaposleni** vključeni v vsa socialna tveganja: bolezen, invalidnost, porodniški (očetovski) dopust, poškodbe na delu in poklicne bolezni, brezposelnost, starost in smrt (ne glede na to, ali so zavarovani v splošni shemi socialne varnosti ali v posebnih shemah za zaposlene v kmetijstvu).

2. Pri **samozaposlenih**, kamor so vključeni tudi kmetijski proizvajalci, je obseg tveganj v državah, kjer je ta kategorija oseb zavarovana v splošnem sistemu socialne varnosti, precej razlikuje, kar velja predvsem za **tveganje poškodb na delu in poklicnih bolezni** (v Bolgariji se samozaposleni in kmetijski proizvajalci ne morejo zavarovati za to tveganje, v Romuniji in na Češkem pa se ta kategorija oseb po lastni želji zavaruje za primer poškodbe na delu in poklicne bolezni).

3. Tudi pri zavarovanju tveganja **brezposelnosti** je moč opaziti razlike. V Bolgariji so kmetijski proizvajalci izključeni iz zavarovanja za primer brezposelnosti, v Romuniji se lahko kmetijski proizvajalci kot del skupine samozaposlenih prostovoljno zavarujejo za primer brezposelnosti. Tudi v Sloveniji je to tveganje za kmete kritično. Na Danskem zavarovanje za brezposelnost vključuje tudi to kategorijo ljudi in to organizirajo poklicne organizacije.

Na Češkem je zato, ker ima večina kmetijskih proizvajalcev status zaposlenih, ki prejemajo osebne dohodke, zavarovalni sistem enoten za zaposlene in samozaposlene. Kmetijski proizvajalci, ki so del skupine samozaposlenih, in nimajo statusa zaposlenih, so prav tako zavarovani za primer brezposelnosti kot del sistema obveznega socialnega zavarovanja, ki je financiran s prispevki in izplačuje nadomestila, povezana z dohodkom.

Tam, kjer obstajajo posebne zavarovalne sheme za zaposlene v kmetijstvu, npr. v **Nemčiji**, so za tveganje brezposelnosti zavarovani samo pri delodajalcu zaposleni v tem sektorju. *Pri samozaposlenih kmetijskih proizvajalcih to tveganje ni krito.*

V **Italiji** lahko tudi sezonski začasni delavci v kmetijstvu vključijo v sistem socialne varnosti za nadomestilo za brezposelnost glede na število delovnih dni, če so vpisani v uradne registre, ki jih vsako leto objavlja Državni institut za socialno zavarovanje.

V **Franciji** zavarovanje za primer brezposelnosti za kmetijske proizvajalce predmet dogovora med socialnimi partnerji in ni vključeno kot zavarovalno tveganje v MSA.

Če povzamemo prakso 9 držav, vključenih v projekt, lahko v zvezi z zavarovanjem tveganja brezposelnosti zaključimo, da je za »uspešno« uporabo sheme za brezposelnost pri samozaposlenih najpomembnejša posebna konstrukcija, ki ustreza specifikam skupine samozaposlenih. Vsi pogoji morajo biti določeni glede na konkretno delovno situacijo v celoti pri samozaposlenih in delno pri kmetijskih proizvajalcih. Shema za brezposelnost za samozaposlene je možna v vseh državah, kjer še ni vključena kot zavarovalno tveganje. Pomembni pogoji za pridobitev pravice do nadomestila za brezposelnost so prekinitve poklicnih dejavnosti, povezanih s kmetijstvom, v celoti in želja kmetijskih proizvajalcev, da se vključijo v trg dela. Samozaposleni ne morejo biti odgovorni za brezposelnost, kar pa se vedno ne upošteva (npr. pri uničenju pridelkov zaradi slabih vremenskih pogojev ali zaradi stečaja kot poselca omejitve trga...), zaradi česar so prikrajšani za nadomestila za brezposelnost. Razlika med shemami za zaposlene izgleda velika. Toda kljub temu v kmetijskem sektorju verjetnost prisilne brezposelnosti ni nič manjša kot pri delodajalcih v drugih sektorjih. Zato moramo na tem mestu postaviti ta vprašanja in razmišljati v perspektivi o širitvi socialne varnosti za kmetijske proizvajalce v takih primerih.

S tem je povezan tudi **drugi sklep**, do katerega je mogoče priti v tem poglavju, in sicer, razlikovanje v minimalnem in maksimalnem dohodku, za katerega plačuje prispevke zaposleni in samozaposleni, ter razlikovanje pri samozaposlenih. V **Sloveniji** so samozaposleni v prvih 12 mesecih od vpisa v register opravičeni plačila prispevkov, naslednjih 12 mesecev pa plačujejo 50% prispevkov. V **Bolgariji** kmetijski proizvajalci plačujejo prispevke za nižji mesečni zavarovalni dohodek kot druge kategorije samozaposlenih in zaposlenih. Različen zavarovalni prag se uporablja tudi v **Italiji**, kjer kmetijski proizvajalci plačujejo odstotek, izračunan na podlagi 4 vrednosti in ki se spreminja glede na velikost obdelovalnega zemljišča, starost zaposlenih na kmetiji, število delovnih dni in referenčnega dohodka (t.i. splošno sprejeti oz. dogovorjeni dohodek). Prav tako so različni dohodki, za katere se plačujejo zavarovalni prispevki, z zakonom določeni v **Sloveniji**, kjer je zavarovalna osnova 60 % povprečnega osebnega dohodka, za kmetijske proizvajalce pa je osnova naslednja: za leti 2013, 2014 – minimalni osebni dohodek; 2015 – 54% povprečnega osebnega dohodka; 2016 – 56% povprečnega osebnega dohodka; 2017 – 58% povprečnega osebnega dohodka; 2018 – 60% povprečnega osebnega dohodka. V **Makedoniji** se prav tako uporablja različen zavarovalni dohodek, za katerega se plačujejo zavarovalni prispevki, ki so določeni na konkretni osnovi, tj. odvisno od višine katastrskih prispevkov.

Glavno vprašanje, ki bi ga bilo potrebno rešiti, je, kako izdelati sistem socialne varnosti od začetne pozicije, če upoštevamo, da je pri kmetijskih proizvajalcih (še zlasti pri manjših kmetijskih proizvajalcih, ki predstavljajo osnovni del sektorja) redna zaposlitev s polnim delovnim časom prej izjema kot pravilo. Razen tradicionalne razdelitve med zaposlene in samozaposlene v zakonodaji skoraj vseh držav obstajajo posebne direktive za kmetijske proizvajalce, kar je mogoče jasno opaziti tudi v nacionalnih poročilih glede personalnega obsega in financiranja sistema. Tukaj sta pomembna 2 elementa:

Kmetijski proizvajalci imajo status samozaposlenih in se tako razlikujejo od zaposlenih, ki imajo točno določen delovni čas in osebni dohodek in v tem smislu večje jamstvo za zaposlitev in dohodke ter za prejemanje bolj primernih socialnih nadomestil in pokojnin.

V okviru skupine samozaposlenih se kmetijski proizvajalci bistveno razlikujejo od drugih samozaposlenih in tudi med seboj: mali kmetijski proizvajalci, veliki kmetijski proizvajalci, z različno velikostjo obdelovalnih površin, številom rejene živine, prihodki iz realizirane kmetijske dejavnosti...(V Make-

doniji, Italiji, Franciji in Nemčiji se kmetijski proizvajalci razlikujejo, v Bolgariji, Romuniji in na Danskem pa so vsi kmetijski proizvajalci vključeni v isto skupino in imajo enako zavarovalno osnovo za plačilo prispevkov.)

Namen takega razlikovanja je pripraviti sistem z različnimi stopnjami varnosti (npr. kmetijski proizvajalci, ki so zavarovani manj v primerjavi z ostalimi pri pogojih, v katerih opravljajo svojo dejavnost, vključno s podnebnimi pogoji, negotovost realizacije kmetijskih pridelkov, cen...).

Potrebno je preučiti tudi vprašanje, do kakšne stopnje bi lahko obstajale zveze kmetijskih proizvajalcev vplivale na uradno registracijo dejavnosti kmetijskih proizvajalcev in na izvajanje administrativnih nalog, povezanih s koordinacijo zavarovalnih sistemov.

Tretji pomembni zaključek se nanaša na veliko pestrost nadomestil in pokojnin ter zahtevanih pogojev za pridobitev pravic zanje v 9 državah, vključenih v projekt. Čeprav imajo v vseh državah zaposleni v kmetijstvu, ki sodelujejo v splošnih sistemih socialnega zavarovanja, pravico do istih nadomestil (bolezni, porodniški dopust, poškodbe na delu in poklicne bolezni, invalidnost, starost in smrt), samozaposleni, vključno s kmetijskimi proizvajalci, pa so zavarovani le za del tveganj (predvsem za starost, invalidnost in smrt), je analiza pokazala, da tudi v splošnih shemah obstajajo različni zahtevani pogoji za pridobitev pravice do prejetja nadomestil in pokojnin, in sicer razlike v času sodelovanja v sistemu, rokih prejemanja nadomestila, višini nadomestil, zgornji in spodnji meji nadomestila in pokojnine...

V vseh 9 državah so kmetijski proizvajalci pri pokojninskem zavarovanju vključeni v splošne ali posebne sheme socialne varnosti, razlike pa so predvsem glede višine prispevkov, zahtevanih pogojev (starost in doba) za pridobitev pravice do starostne, invalidske in dedne pokojnine ter glede formule za izračun pokojnine.

V **Nemčiji** je minimalni rok sodelovanja 15 let, da oseba lahko pridobi pravico do starostne pokojnine in pokojnine za zmanjšano delovno zmožnost (invalidska pokojnina). Upokojitvena starost je 65 let za moške in ženske, se pa postopoma dviguje do 67. leta starosti za oba spola. Višina denarnega nadomestila je 1/12 splošnega zneska pokojnine (splošna pokojninska vrednost) mesečno, rok delovanja pokojninskega načrta pa je neomejen. Dodatno pokojninsko zavarovanje ZLA/ZLF pa zaposlenim v kmetijstvu in gozdarstvu kot dodatek k osnovni pokojnini prispeva 80 € mesečno.

V **Franciji** se upokojitvena starost postopoma dviguje na **60/62** let. Za

osebe, rojene po 1.1.1955, se bo starost za pravico do pokojnine postopoma dvignila do **67.** leta starosti. Višina pokojnine je odvisna od povprečnega letnega osebnega dohodka, ki je enaka vsoti korigiranega letnega osebnega dohodka (glede na hitrost inflacije za vsako leto), nivoja pokojnin in splošne zavarovalne dobe. Za zaposlene v kmetijstvu je značilna dodatna pokojnina, ki dopolnjuje osnovno, ki jo plačuje sistem socialne varnosti ali posebna kmetijska shema MSA.

Od podpisa pogodbe o delu lahko vsak zaposleni (oz. oseba, ki posluje v kmetijstvu) sodeluje v poklicni kmetijski organizaciji in se zavaruje v skladu za dodatne pokojnine. Pokojnina se lahko giblje med 65 in 100% glede na zadnji prejeti osebni dohodek.

V **Italiji** je upokojitvena starost določena z zakonom, in sicer:

Samozaposleni moški in parapodrejeni delavci – 66 let in 3 meseci, samozaposlene ženske in parapodrejene delavke – 63 let in 9 mesecev.

Višina starostne pokojnine po 20 letih zavarovalne dobe znaša 2% za vsako leto plačevanja prispevkov (do največ 40 let), množeno z referenčnim osebnim dohodkom.

Na **Danskem** država zagotavlja starostne pokojnine za ljudi nad 65. letom starosti, ki odhajajo s trga dela. Upokojitvena starost je različna glede na to, kdaj je oseba rojena. Leta 2011 je bilo doseženo soglasje o postopnem dvigu upokojitvene starosti s 65 na 67 let starosti.

V novih državah (**Slovenija, Makedonija, Češka, Bolgarija in Romunija**) ima pokojninsko zavarovanje kmetijskih proizvajalcev precej podobne značilnosti z razvitimi večstebnimi pokojninskimi modeli z dodatnimi pokojninami iz kapitalskih shem (razen Makedonije, kjer kmetijski proizvajalci niso vključeni v drugi kapitalski steber). V naštetih državah se predvideva tudi postopno dvigovanje upokojitvene starosti, in sicer so zahteve pri starostni pokojnini iz obveznega pokojninskega sistema naslednje:

Makedonija: pogoji, ki morajo biti izpolnjeni v obveznem pokojninskem sistemu pri starostni pokojnini, so 64 let starosti za moške in 62 let za ženske z najmanj 15. leti delovne dobe, razen v primerih invalidnosti in smrti. Nadomestila iz pokojninske sheme se ne morejo prejemati prej kot 10 let pred z zakonom določeno upokojitveno starostjo. Zavarovanci, ki imajo status individualnih kmetijskih proizvajalcev, morajo za pridobitev pokojnine izpolnjevati določene pogoje, povezane s trajanjem zavarovalne dobe po Zakonu o starosti kmetijskih proizvajalcev. V času veljavnosti tega zakona morajo

plačevati pokojninske prispevke.

Vipina starostne pokojnine se določa glede na povprečni mesečni osebni dohodek, ki ga je zavarovanec prejemal v celotni zavarovalni dobi, toda ne prej kot 1.1.1970.

Slovenija: pravica do starostne pokojnine je odvisna od dosega določene starosti in zavarovalne dobe za starostno pokojnino ali za pokojnine z zavarovanjem brez dokupa študijskih let. Da oseba pridobi pravico do starostne pokojnine, mora izpolnjevati pogoje, ki se v prehodnem obdobju razlikujejo glede na splošnega zavarovanca. Pogoji za ženske so: starost 58 let in 4 mesece in zavarovalna doba 38 let in 8 mesecev; starost 62 let in 20 let minimalnega zavarovalnega roka; starost 64 let in 15 let minimalnega zavarovalnega roka. Pogoji za moške so: starost 58 let in 8 mesece in zavarovalna doba 40 let; starost 64 let in 20 let minimalnega zavarovalnega roka; starost 65 let in 15 let minimalnega zavarovalnega roka.

Češka: pogoji za pridobitev pravice do pokojnine so naslednji: zahtevana zavarovalna doba od 25 do 35 let (odvisno od leta, v katerem je oseba dosegla upokojitveno starost). Upokojitvena starost se dviguje vsako leto: za moške po 2 meseca, za ženske po 4 mesece do dosega starosti 68 let za moške in ženske, rojene do leta 1983. Po veljavni zakonodaji se bo upokojitvena starost dvigala po 2 meseca za te, rojene leta 1984 in kasneje. *Zakon predvideva minimalno in maksimalno višino pokojnine.*

Bolgarija: pravico do pokojnine za delovno dobo in starost iz splošnega državnega zavarovanja (I. steber) se leta 2014 pridobi pri starosti 63 let in 8 mesecev za moške in 60 let in 8 mesecev za ženske ter pri zavarovalni dobi najmanj 37 let in 8 mesecev za moške in 34 let in 8 mesecev za ženske. Upokojitvena starost in zavarovalna doba se bosta postopoma dvigala po 4 mesece na leto do dosega 65. leta starosti za moške in 63. leta starosti za ženske oz. 40 let zavarovalne dobe za moške in 37 let za ženske. Če ne izpolnjuje navedenih pogojev, mora zavarovanec za pridobitev pravice do pokojnine imeti vsaj 15 let zavarovalne dobe in leta 2014 dopolnjeno starost 65 let in 8 mesecev (za oba spola). Obstaja minimalna in maksimalna višina pokojnine za delovno dobo in starost.

Romunija: oseba, ki je bila zavarovana v splošnem pokojninskem sistemu (I. steber), ima pravico do starostne pokojnine v primeru, da streza pogojem za standardno upokojitveno starost ter s tem minimalni zahtevani zavarovalni dobi.

Med državami, vključenimi v projekt, ni mogoče opaziti bistvenih razlik v obsegu **zdravstvenih storitev in družinskih nadomestil** med poklicnimi skupinami (zaposlenimi in samozaposlenimi, vključno s kmetijskimi proizvajalci). Kmetijski proizvajalci so na ta način zavarovani enako kot drugi samozaposleni; razen tega ni velikih razlik v obsegu samozaposlenih ter delavcev in uslužbencev (zaposlenih). V praksi pa se kmetijski proizvajalci spopadajo z drugo vrsto »diskriminacije«, ki je posledica kvalitete življenja na podeželju. Številne omejitve so tam povezane z infrastrukturo (prometno, socialno, medicinsko), ki pogosto ni dobro razvita. Večina držav mora upoštevati finančne omejitve, ki včasih prisilijo vlade, da investirajo več sredstev za zdravje v velika mesta kot v podeželje.

Drugo vprašanje je povezano s strukturo družinskih nadomestil – ali so nadomestila pridejo do ciljnih skupine, ki jih zares potrebujejo, in ali je treba samo družinam v stiski plačevati ta nadomestila, da bi bil sistem učinkovit in finančno stabilen.

V zaključku želimo poudariti, da je za vse vrste nadomestil in pokojnin zelo pomembno natančno oceniti stanje dohodkov samozaposlenih in kmetijskih proizvajalcev, kar pa ni preprosto in se tudi ne izvaja pogosto, še posebej ne v Bolgariji. Zato mora imeti socialna politika posamezne države dobor razvite instrumente opazovanja, poročanja in nadzora dohodkov iz dela kmetijskih proizvajalcev, saj se na osnovi teh dohodkov izračunava višina nadomestil in pokojnine, hkrati pa so tudi kazalec primernosti socialnih plačil.

5. Možnosti posredovanja na področju socialne politike s strani socialnih partnerjev

Ob analizi sistemov socialne varnosti v 9 državah, ki sodelujejo v projektu, je potrebno izpostaviti pomembne vidike, ki morajo postati osnovna tema v diskusijah socialnih partnerjev pri iskanju učinkovitih rešitev glavnih izzivov sistemov.

V državah, ki sodelujejo v projektu, so **zaposleni** zavarovani za vsa socialna tveganja: bolezen, invalidnost, porodniški (očetovski) dopust, poškodbe na delu in poklicne bolezni, brezposelnost, starost in smrt, ne glede na to, ali so zavarovani v splošnih shemah socialnega zavarovanja ali v posebnih shemah za zaposlene v kmetijstvu.

Toda sistem je potrebno razširiti in izpopolniti v zvezi z registriranjem in obračunavanjem vseh zaposlenih v sektorju, vključno s temi, ki opravljajo sezonsko delo.

Za socialno zavarovanje je **pomembno identificirati skupino kmetijskih proizvajalcev.**

Socialno zavarovanje kmetijskih proizvajalcev je organizirano na 2 načina: **v splošnem (univerzalnem) sistemu, ki zajema vse kategorije zaposlenih. Splošni zavarovalni sistem zagotavlja osnovni obseg socialnih tveganj, enotno administrativno strukturo in enotno finančno shemo.** Pri samozaposlenih, kamor so vključeni tudi kmetijskih proizvajalci, se obseg tveganj v državah, kjer je ta kategorija ljudi zavarovana v splošnem sistemu socialne varnosti, precej razlikuje, kar je značilno predvsem za kritje **tveganja poškodbe na delu in poklicnih bolezni.**

Če povzamemo prakso 9 držav, vključenih v projekt, lahko v zvezi z zavarovanjem tveganja brezposelnosti zaključimo, da je za »uspešno« uporabo sheme za brezposelnost pri samozaposlenih najpomembnejša posebna konstrukcija, ki ustreza specifikam skupine samozaposlenih. Vsi pogoji morajo biti določeni glede na konkretno delovno situacijo v celoti pri samozaposlenih in delno pri kmetijskih proizvajalcih. Shema za brezposelnost za samozaposlene je možna v vseh državah, kjer še ni vključena kot zavarovalno tveganje.

Obstoj posameznih posebnih shem za kmetijske proizvajalce ne izključuje možnosti njihovega sodelovanja v splošnem sistemu socialne varnosti za določena nadomestila.

Vprašanje, o katerem bo v bodoče še potrebno diskutirati, je širjenje socialne varnosti kmetijskih proizvajalcev in zaposlenih v kmetijstvu. Osnovno vprašanje v tem primeru je, kako izdelati sistem socialne varnosti od začetne pozicije, če upoštevamo, da je pri kmetijskih proizvajalcih (še zlasti pri manjših kmetijskih proizvajalcih, ki predstavljajo osnovni del sektorja) redna zaposlitev s polnim delovnim časom prej izjema kot pravilo. Tukaj sta pomembna 2 elementa: kmetijski proizvajalci se bistveno razlikujejo od drugih samozaposlenih in tudi med seboj: mali kmetijski proizvajalci, veliki kmetijski proizvajalci, z različno velikostjo obdelovalnih površin, številom rejene živine, prihodi iz realizirane kmetijske dejavnosti... Potrebna je diferenciacija osnovnih zavarovalnih prispevkov, kar bo prispevalo k izdelavi sistema z različnimi stopnjami varnosti.

Drug pomemben vidik je, do kakšne stopnje bi lahko obstaječe zveze kmetijskih proizvajalcev vplivale na uradno registracijo dejavnosti kmetijskih proizvajalcev in na izvajanje administrativnih nalog, povezanih s koordinacijo zavarovalnih sistemov.

V upravnih organih teh shem in v splošnem sistemu za samozaposlene je skupina zainteresiranih samozaposlenih ponavadi dobro zastopana. Tam, kjer ne obstaja posebno zastopanje samozaposlenih, interese kmetijskih proizvajalcev ščitijo predstavniki delodajalcev v tem sektorju in ustrezne sindikalne organizacije, kjer le-te obstajajo. Tu je potrebno vzpostaviti dialog in intervenirati za optimizacijo sistema s pomočjo iskanja sinergij in korelacij s splošno kmetijsko politiko in Evropskim skladom za razvoj podeželja.

Vse to poudarja pomembnost socialnega dialoga in gospodarskih odnosov, ki ponujajo instrumente za iskanje rešitev za boljšo zaščito in socialno varnost zaposlenih v sektorju. Primere dobre prakse, ki že obstajajo v analiziranih starih državah-članicah, je potrebno vzpodbujati, raziskovati in popularizirati glede na specifično nacionalnih značilnosti novih držav-članic.

5.1. Nacionalni akcijski načrti držav, vključenih v projekt, s stališča sindikatov

Temeljito delo partnerjev projekta v vseh fazah je pripomoglo k pripravi akcijskih načrtov, prilagojenih nacionalni situaciji v teh državah. V načrtih, s katerimi smo se seznanili, lahko izpostavimo pomembne parametre, navedene v nadaljevanju, ki bodo dopolnjeni in povzeti v prihodnjih prispevkih – Nadnacionalna brošura o možnih dobrih rešitvah za pripravo učinkovitih sektorskih socialnih shem v kmetijstvu s pomočjo usklajenih ukrepov socialnih partnerjev.

5.1.1. Konstatirani problemi

Makedonija: najbolj resni problemi, ki jih je potrebno rešiti, so: pomanjkljivo informiranje sezonskih delavcev o njihovih pravicah in možnostih izboljšanja njihove socialne varnosti; pomanjkljiva komunikacija z institucijami glede stanja sezonskih delavcev; pomanjkanje uradnih podatkov o stanju dela in delovnih pogojih sezonskih delavcev; pomanjkanje sodelovanje in izmenjave mnenj in rešitev z Ministrstvom za delo in socialne zadeve, Delodajalsko organizacijo v Makedoniji in Agencijo za zaposlovanje in zavarovalni nadzor.

Slovenija: problemi, ki so pomembni po mnenju predstavnikov sindikata (KZI), se nanašajo na: neredno plačevanje zavarovalnih prispevkov in plače-

vanje nepolnih dohodkov; problem staranja prebivalstva, hkrati pa pogoji za delo niso korigirani (uskajeni s starostjo) za starejše zaposlene; neprijavljena zaposlitev in sezonsko delo, pri katerih delovni pogoji in osebni dohodki niso enaki, kot pri zakonito zaposlenih s pogodbami o delu ali drugo vrsto pogodb (socialna diskriminacija).

Bolgarija: tudi tu obstajajo številni problemi, povezani s socialno varnostjo kmetijskih proizvajalcev. Ti problemi so predvsem: pomanjkanje diferenciacije med kmetijskimi proizvajalci glede na njihove dohodke iz kmetijskih dejavnosti za namen socialnega zavarovanja; izredno nizek delež vključenih (zavarovanih) kmetijskih proizvajalcev glede na skupno število zavarovancev – 11,1% leta 2013; zavarovanje za primere brezposelnosti ter poškodb na delu in poklicnih boleznih, ki ni vključeno v obvezno ali pristovoljno zavarovanje za samozaposlene kmetijske proizvajalce; pomanjkanje možnosti za zgodnjo upokožitev kmetijskih proizvajalcev z nižjo pokojnino; pomanjkanje ustreznega kritja tveganja brezposelnosti sezonskih delavcev, ki predstavljajo pomemben delež v kmetijski proizvodnji; ne obstaja pravno reguliranje, ki bi nadomestilo izgubo dohodkov v primeru slabih vremenskih pogojev ali naravnih nesreč, ki uničujejo pridelke (tako kot je z garancijskim skladom za dohodke zagotovljeno zaposlenim v primeru stečaja delodajalca).

Italija: glavni problemi so povezani z nejasnim razločevanjem trga dela zaradi visokega deleža neformalne zaposlitve; upokožitveno starostjo kmetijskih proizvajalcev, ki je enaka kot pri drugih zaposlenih; potrebo po pravičnejšem plačevanju zaposlenih v kmetijstvu.

Nemčija: prenizko nivo dodatnih pokojnin; potrebno je narediti razlike med delom in socialnimi pravicami delavcev in uslužbencev; nizki osebni dohodki v kmetijstvu so vzrok za nizke pokojnine in nadomestila; demografske spremembe/izzivi, pred katerimi se je znašlo kmetijstvo..

5.1.2. Možni ukrepi za izboljšanje socialne varnosti zaposlenih v kmetijstvu s stališča in ob aktivnem sodelovanju sindikatov

Agrosindikati, Makedonija: ukrepi vključujejo množično informiranje zaposlenih o njihovih pravicah in možnostih izboljšanja njihove socialne varnosti ter zbiranje izkušenj in mnenj o delovnih pogojih; izboljševanje sodelovanja z institucijami; zagotavljanje verodostojnih začetnih uradnih podatkov o stanju in pogojih dela za sezonske delavce s strani pristojnih institucij; učinkovito sodelovanje, izmenjava stališč in sprejemanje konkretnih praktičnih ukrepov z Ministrstvom za delo in socialna vprašanja, Delodajalsko organi-

zacija v Makedoniji in Agencijo za zaposlovanje in zavarovalni nadzor.

KZI, Slovenija: predlaga nekaj ukrepov, ki bi lahko rešili zgoraj navedene probleme, in sicer: primerna zakonodaja in bolj učinkovit nadzor; po potrebi dopolnjevanje zakonodaje z novimi predpisi, v katerih je potrebno predvideti posebne pogoje v kolektivni pogodbi v zvezi z neprijavljeno zaposlitvijo in sezonskim delom.

Bolgarija: ukrepi, ki bi za začetek lahko pripomogli k bolj prožni in pravični socialni varnosti kmetijskih proizvajalcev, vključujejo: aktualizacijo in dopolnitev registra kmetijskih proizvajalcev, ki mora vsebovati natančne informacije o kmetijskih gospodarstvih (velikost obdelovalnih površin, število rejene živine, realizirani prihodki in število oseb, vključenih v dejavnosti na kmetijskem gospodarstvu...); razširitev obsega zavarovanih kmetijskih proizvajalcev s pomočjo ustvarjanje giblivejših pogojev plačila prispevkov socialnega zavarovanja (enkrat letno za pokojnine) in različen minimalni dohodek za socialne prispevke; dopolnitev Zakonika o socialnem zavarovanju, da bi bili zaradi posebnosti tega sektorja tudi kmetijski proizvajalci vključeni v zavarovanje za primere brezposelnosti ter poškodb na delu in poklicnih boleznih; pripravo fleksibilnejšega režima za upokožitev kmetijskih proizvajalcev, ki nimajo dovolj let delovne dobe; vključitvijo v Zakonik o delu in Zakonik o socialnem zavarovanju določb o definiranju sezonskega dela in posebnih pogojih pridobitve pravice do nadomestila za brezposelnost sezonskih delavcev (npr. krajši rok izplačila teh nadomestil, nižja nadomestila...); uporabljanje posebnega sistema zagotavljanja dohodkov kmetijskih proizvajalcev, ki imajo samo ta dohodek, v primerih, ko ne uspejo proizvesti ali realizirati kmetijskih pridelkov zaradi slabih vremenskih pogojev, naravnih nesreč ali nepredvidenih tržnih situacij (to lahko predstavlja zavarovalno tveganje s prispevki in premijami).

AIPAA, Italija: predlagani so novi ukrepi, in sicer: zagotavljanje boljše preglednosti in zakonitosti trga dela; uvajanje nižje upokožitvene starosti za kmetijske proizvajalce; izenačitev osebnih dohodkov zaposlenih v kmetijstvu s temi v drugih sektorjih. .

IG BAU, Nemčija: ukrepi se morajo nanašati na: finančno izboljšavo splošnega dodatnega zavarovanja; nadzor in analizo delovnih odnosov v kmetijstvu; dvig osebnih dohodkov v kmetijstvu. V zvezi z demografskimi izzivi je potrebno zagotoviti: več in boljša delovna mesta/zaposlitev; višje in kvalitetnejše izobraževanje; bolj zdravo in varno delovno okolje; razvoj

človeških virov in boljše vključevanje uslužbencev.

5.1.3. Potrebna dejanja, odločitve in aktivna koordinacija sindikatov in zainteresiranih institucij

Makedonija: sindikati imajo lahko vodilno vlogo pri: organiziranju rednih sestankov in izobraževanj ter komuniciranje (ustno, po elektronski pošti) z institucijami; vlaganju uradnih zahtev pri pristojnih institucijah za pridobitev uradnih informacij; organiziranju okroglih miz skupaj z Ministrstvom za delo in socialne zadeve, Delodajalsko organizacijo v Makedoniji in Agencijo za zaposlovanje in zavarovalni nadzor za sprejemanje konkretnih praktičnih ukrepov.

Slovenija: pogajanja s socialnimi partnerji (delodajalci in vlado) za sprejemanje potrebnih zakonodajnih in praktičnih ukrepov so pomembno sredstvo v iskanju bolj pravičnih in primernih rešitev, ki se tičejo vseh zaposlenih v kmetijstvu.

Bolgarija: sindikati, predvsem Zveza neodvisnih sindikatov v kmetijstvu, aktivno sodelujejo pri: pripravi argumentiranih mnenj socialnih partnerjev in predlogov do Ministrstva za kmetijstvo in prehrano o potrebnih zakonodajnih spremembah; vzpodbujanju sprememb v Zakoniku o socialnem zavarovanju za vključitev možnosti plačevanja prispevkov v pokojninski sklad do 31.3.2015 ter za uvajanje različnega minimalnega zavarovalnega dohodka za kmetijske proizvajalce na osnovi realiziranega letnega dohodka iz kmetijske dejavnosti; pripravi predlogov za spremembe Zakonika o delu in Zakonika o socialnem zavarovanju glede sezonskega dela.

Italija: sindikati imajo lahko pomembno vlogo pri: analiziranju tendenc v iskanju in ponudbi na drugo dela; pripravi jasne in primerne zakonodaje, ki se nanaša na kmetijstvo; organiziranju okroglih miz za široko javnost.

Nemčija: sindikati se lahko pomagajo pri problemih, ki se nanašajo na: izboljšavo veljavnih predpisov kolektivne pogodbe; pregled in analizo stanja v kmetijstvu; zahtevo, da se minimalni osebni dohodek določa z zakonom; druge iniciative, ki jih izvaja IG BAU.

5.1.4. Pričakovani in doseženi rezultati

V **Makedoniji** je zagotavljanje zanesljivih osnovnih uradnih podatkov o stanju in pogojih dela sezonskih delavcev s strani pristojnih institucij že dalo prve rezultate. Sindikati so tudi podali predlog za sodelovanje, izmenjavo stališč in sprejemanje konkretnih praktičnih ukrepov Ministrstvu za delo in socialna vprašanja, Delodajalski organizaciji v Makedoniji in Agenciji za za-

poslovanje in zavarovalni nadzor in zdaj čakajo odgovor zainteresiranih strah oz. določitev datuma srečanja.

V **Bolgariji** že poteka izboljšava registra kmetijskih proizvajalcev, ki bo združljiv z registri Državne agencije za prihodke in Državnega zavarovalnega instituta. Potekajo tudi prvi pogovori predstavnikov Zveze neodvisnih sindikatov v kmetijstvu z zainteresiranimi stranmi (Državni zavarovalni institut, Ministrstvo za delo in socialne zadeve) o uvedbi razlikovanja minimalnega zavarovalnega dohodka za kmetijske proizvajalce, s čimer bi se poenotili predpisi za zaposlene in druge samozaposlene, pri katerih je minimalni dohodek, za katerega se plačujejo prispevki, že različen. Pripravlja se tudi argumentiran predlog o ustanovitvi Posebnega garancijskega sklada, iz katerega bi se plačevala nadomestila in socialne pomoči (predvsem za manjše kmetijske proizvajalce, za katere je ta dejavnost edini vir dohodka). Predlog še ni bil diskutiran s socialnimi partnerji in zakonodajnimi organi.

V **Italiji** je že potrjen zakon o boju z nezakonitim zaposlovanjem. Pri njegovi pripravi so aktivno sodelovali tudi sindikati. Dejanska upokojitvena starost zaposlenih v kmetijstvu je nizka, zato je potrebno ponovno preučiti vprašanje zavarovanja v kmetijstvu, pri čemer bodo imeli pomembno vlogo sindikati. Sindikati tudi vztrajajo pri zahtevani prisotnosti posrednikov v nadzoru izvajanja dela v kmetijstvu.

Namesto sklepnih besed

Evropske države imajo različne sisteme socialne varnosti, ki so posledica zgodovinskih, demografskih vzrokov, različnih ekonomskih in socialnih predpisov v posameznih državah...

Naša analiza stanja sistemov socialne varnosti v kmetijskem sektorju v državah-članicah je pokazala, da se sistemi socialne varnosti spopadajo s številnimi izzivi. Najbolj zaskrbljujoč problem je tendenca dolgotrajne finančne nestabilnosti, ki generira nezadovoljive prispevke iz državnega proračuna. Dodatni problem za stabilnost sistema in javnega financiranja predstavljata tudi demografska situacija in staranje prebivalstva. V Evropi je zaradi podaljševanja življenjske dobi in nizkega števila rojstev zmeraj več starejših prebivalcev, tendence pa se še poslabšujejo. Leta 2060 bo ta koeficient za EU-27 52,6%, kar je 26,7% več kot v letu 2010.

Zavedamo se, da obstajajo izzivi v kmetijskem sektorju, s katerimi se spopadajo socialni partnerji, toda najtežji je položaj zaposlenih v sektorju.

Zaposleni so žrtve dolgotrajne finančne nestabilnosti sistemov socialne varnosti. Kmetijski sektor je (negativno) znan po neprivlačnih delovnih mestih, za katera so značilni: nizki dohodki, zahtevni delovni pogoji, nizko kvalificirana in motivirana delovna sila, sezonski značaj zaposlitve, nizko vključevanje v sistem socialne varnosti, opravljanje dela brez pogodbe o delu (kar prispeva k širitvi sivega gospodarstva). Sezonski značaj zaposlitve v kmetijstvu omejuje mobilnost delovne sile iz enega sektorja v drugega.

Izkušnje partnerstva na področju socialnega dialoga in gospodarskih odnosov v kmetijstvu ter jasno določene prioritete socialnih partnerjev v kmetijstvu (pravice sezonskih delavcev, posledice prestrukturiranja sektorja v zadnjih 20 letih, svobodni gibanje zaposlenih, dostopnost in zagotavljanje boljših delovnih pogojev in socialne varnosti) nas vzpodbujajo, da nadaljujemo s svojim delom pri predlaganemu projektu za mobiliziranje državljanjske in socialne energije za premagovanje izzivov v sistemu socialnega zavarovanja v kmetijstvu, da preučujemo in pripravljamo posebne sheme socialnega zavarovanja.

V naslednjem prispevku, **Nadnacionalni brošuri o možnih dobrih rešitvah za pripravo učinkovitih sektorskih socialnih shem v kmetijstvu s pomočjo usklajenih ukrepov socialnih partnerjev**, bomo predstavili vizijo partnerstva o konkretnih ukrepih na tem področju.

Projekt podpira modernizacijo in izboljšavo socialne varnosti v EU, s poudarkom na socialni razsežnosti enotnega evropskega trga in še zlasti na dostopu do pravic in njihove razporeditve, svobodi gibanja zaposlenih, spremembah v izvajanju dejavnosti zaradi gospodarske krize, prestrukturiranja, ustvarjanja novih delovnih mest...

Viri:

1. National Reports of the Countries included in the Comparative Analyses, 2014, published on the website: www.fnsz.bg
2. MISSOC – Social protection of the self-employed, January 2013
3. Social Security for farmers in EU, 2010; “ENAPS – A Social platform for EU rural population”, 2010, 2014
4. Farmers’ social protection in Serbia, Albania and Macedonia set off against European best practices, 2007
5. Farmers poverty and social exclusion in the European Union, International Social Security Organization, 2013
6. International Social Security Association – Analysis on Social Security in different countries, 2012, 2013
7. Pensions at a Glance, 2013
8. Germany – Social Code Book VI

V ta projekt bodo namenile svoje delo naslednje partnerske organizacije:

FNSZ, Bolgarija
FNSZ, Bulgaria

BAAP, Bolgarsko združenje kmetijskih proizvajalcev
BAAP, Bulgarian Association of Agricultural Producers

Agrosindikata, Makedonija
Agrosindikata, Macedonia

KŽI, Slovenija
KŽI, Slovenia

Agrostar, Romunija
Agrostar, Romania

OSZPV – ASO, Češka Republika
OSZPV - ASO, Czech Republic

3F, Danska
3F, Denmark

IG BAU, Nemčija
IG BAU, Germany

FGA-CFDT, Francija
FGA-CFDT, France

ALPAA, Italija
ALPAA, Italy

EFFAT – Evropska zveza sindikatov s področja hrane,
kmetijstva in turizma
EFFAT - European Federation of Food, Agriculture and
Tourism

Ta študija je informacijski in analitičen prikaz situacije socialno zavarovalnih sistemov v kmetijstvu v državah-članicah, ki so sodelovale v našem projektu.

V analizi so predstavljeni izzivi, ki stojijo pred socialno zavarovalnimi sistemi, in primerjave posebnih socialno zavarovalnih shem v nekaterih državah-članicah, ki so se pojavile kot posledica socialnega dialoga in sodelovanja zaposlenih.

Ta publikacija lahko veliko pripomore v procesu vodenja socialnega dialoga v sektorju in je izhodišče za iskanje novih rešitev za izboljšanje socialne varnosti zaposlenih v kmetijstvu.

Vsebinska te publikacije je odgovornost njenih avtorjev in ne odraža stališča Evropske komisije, ki ne nosi nikakršne odgovornosti za uporabo pridobljenih informacij.

Ta project poteka s finančno podporo EU, Evropske komisije,
Generalne direktorije za zaposlovanje, socialna vprašanja in integracijo.